

GLAS GORENJSKE

UREJA UREDNIŠKI ODBOR / ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / UREDNIŠTVO IN UPRAVA: KRANJ, SAVSKI BREG 2; TELEFON 475; TEKOCI RAČUN PRI NB KRANJ-OKOLICA
ST. 624-T-127 / IZHAJA VSAKO SOBOTO / LETNA NAROČNINA 400 DIN, POLLETNA 200 DIN, CETRTLETNA 100 DIN, MESECNA 35 DIN / POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 8 DINARJEV

Miha Marinko med železarji

**Kar se je zgodilo, je omajalo naše zaupanje do zaveznikov
Italijanski imperializem kompromitira Atlantski pakt**

V nedeljo popoldne je bilo na Jesenicah veliko predvolilno zborovanje, na katerem je govoril predsednik Izvršnega sveta LRS tov. Miha Marinko. Nad 12.000 ljudi je popoldne ob 16. uri napolnilo Cankarjev trg na Jesenicah. Množice z Jesenic, Javornika, Hrušice in Dobrave so prišle v dolgih sprevodih z godbami, zastavami in transparenti. Toliko ljudi na tem trgu še ni bilo. Mesto je imelo svečan videz.

Ko je tov. Miha Marinko stopil na govorniški oder, so ga množice pozdravile z navdušenim aplavzom. Zborovanje je otvoril sekretar MK ZK Franc Arh in dal besedo predsedniku Izvršnega sveta LRS tov. Mihi Marinku, ki je začel svoj govor z naslednjimi besedami:

„Ne morem, da ne bi govoril o problemu, ki nas v tem trenutku najbolj teži, to je o vprašanju Trsta. Trenutno nimam poročil, kaj so danes v Londonu sklenili, zato ne vem, kaj so napravili. Jasno pa je, da bosta na to odločitev mnogo vplivala odločnost in razpoloženje naših narodov, ki sta pritegnila simpatije vse napredne svetovne javnosti.“

Ko je tov. Marinko govoril o razpoloženju tržaških množic in problemu Trsta, je povedal, da se Trst nahaja v osrčju našega nacionalnega ozemlja in da je 30 in tudi več kilometrov oddaljen od dejanske etnične italijanske meje. Okupacija Trsta in vključitev v italijansko gospodarstvo brez zaledja pomenili zelo težak položaj za vse sloje prebivalstva v Trstu in posebno še za tržaško delavstvo. Povedal je tudi, da je danes bolj ko kdajkoli prej važno za samo tržaško ljudstvo, da najde, kolikor je pač mogoče, enotno pot, da bi moglo uveljaviti svoje pravice, da bi moglo neodločiti v smislu interesov tržaškega prebivalstva.

Tov. Miha Marinko je go-

voril tudi o odnosih zapadnih zaveznikov do nas, o ugledu, ki ga je Jugoslavija dobila v zadnjih letih, in dejal, da je to, kar se je v teku zadnjega tedna zgodilo, resno omajalo naše zaupanje v iskrenost zaveznikov. Za nas je jasno, da je tisto, kar je bilo sklenjeno z mirovno pogodbo, zastarelo, in preživelo, da tega ni mogoče izvesti. Mi in vsi ostali, ki se bore kakorkoli proti vključitvi Trsta k Italiji, želimo najti skupni jezik z rešitev tržaškega vprašanja. In kolikor bolj smo z neštetimi gospodarskimi nitmi in globokimi čustvi vezani na Trst, posebno na slovensko prebivalstvo v njem, je vendar predlog tov. Tita kompromisen predlog, ki odgovarja realni politiki sedanje situacije v svetu, to je, da se v Trstu uveljavi avtonomija, ki naj tržaškemu prebivalstvu omogoči odločanje v upravljanju svojega mesta.

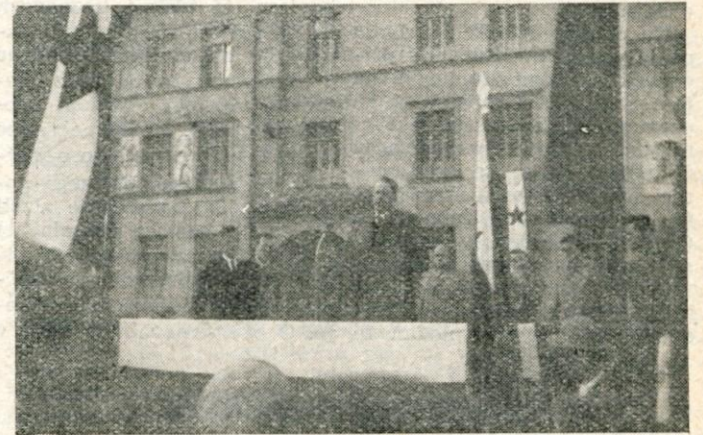
Iz raznih govorov so naši ljudje že lahko spoznali, za kaj gre in od kod izvirajo te italijanske zahteve. Precej jasno je, da naši nasprotniki s Trstom računajo izključno le

kot z odsokočno desko za osvajanje Balkana. Razumljivo je, da samo tržaško prebivalstvo ni navdušeno za priključitev k Italiji. Čudno, kako more priti do takega uveljavljanja s tako računico, da je Italija kakršen koli bojni faktor. Če bi o tem odločali samo generali, bi bilo prav gotovo drugače. Ne mislimo s tem omalovaževati italijanskih delavcev in kmetov. Mi imamo njihovo neobremenost za pozitivno. Če danes računajo z Italijo kot članom Atlantskega pakta, prav te dni dokazujejo, kako resno kompromitirajo Atlantski pakt, ki je zasnovan na obrambi, ne pa na agresiji.

V zvezi s tem je treba povedati, da so tudi Rusi s svojimi sateliti smatrali za potrebno, da morajo pristaviti svoj lonček. Za nas je jasno, da tukaj ne gre za kakršno

koli podporo, ampak za oškodovanje naših interesov.

Kako koristno in odločilno je bilo tudi to, da smo v zadnjih letih odtrgovali določen del od naših ust, da smo lahko utrdili našo armado, ker če ne bi imeli take armade, bi bilo danes verjetno drugače! S svojo enotnostjo z najodločnejšim nastopom naše armade pa smo prekržili umazane račune na zapadu.

Tov. Marinko med govorom na Jesenicah

Radovljiški okraj izbira kandidate

V zadnjih dveh dneh je bila v radovljiškem okraju vrsta zborov volivcev, na katerih so volivci izbirali kandidate za Republiško in Zvezno ljudsko skupščino. V ponedeljek so bili zbori volivcev v

Zirovnici, Zabreznici, na Jesenicah, Blejski Dobravi in še v nekaterih drugih krajih. Razen razpravljanja o kandidatih so volivci mnogo govorili tudi o vprašanju Trsta in gospodarskih zadevah. Tako so z zborni volivcev na Blejski Dobravi poslali Zveznemu izvršnemu svetu protestno resolucijo, v kateri zahtevajo pravično rešitev tržaškega vprašanja. Podobne resolucije so poslali tudi z ostalih zborov.

Zbore volivcev obiskujejo tudi člani okrajnega odbora SZDL in tolmačijo uspehe naše povojne graditve, perspektive našega gospodarskega razvoja. Na Blejski Dobravi je o tem izčrpno govoril član Okrajnega odbora tov. Korošec, na Jesenicah na terenu Plav pa predsednik OLO tov. Kristan. Največ so razpravljali o Trstu in zadnjih dogodkih v naši trgovski mreži. Večina zborov je ostro obsodila nekatere špekulante in pa tiste trgovske poslovodje, ki so močno uveljavili protekcijo. Zaradi takih primerov v trgovski mreži radovljiškega okraja je morala posredovati tudi notraja uprava.

Poleg tega so na zborih volivcev v Zirovnici in na Breznici mnogo govorili tudi o gradnji nove gimnazije, za katero so predvidevali, da jo bodo pričeli graditi že letos. Na Blejski Dobravi so volivci zahtevali pojasnila, zakaj še niso začeli z gradnjo novega vodovoda, ki je bil prav tako v letošnjem družbenem načrtu mesta Jesenic. Na Blejski Dobravi imajo skrajno slabo pitno vodo in so tako v stalni nevarnosti, da bi se tam razširila kaka bolezen. Pozdravili pa so uspehe, ki so jih v tem letu dosegli na področju komunale. Za gradnjo nove ceste

duhovnikov, ki niso člani društva, pa čutijo za svojo sveto dolžnost, da v teh dneh dvignejo svoj glas proti anglo-ameriški svojevoljnosti.

Na sestankih so predsedujoči in udeleženci omenili tudi nedavno papeževo izjavo tržakemu županu Bartoliju in obsodili „vse tiste, ki izkoriščajo verska čustva in svoj položaj za politične koristi in kratek naših nacionalnih pravic.“

Z zborovanj so poslali resolucije Predsedniku republike, Zveznemu Izvršnemu svetu in Generalnemu sekretariatu Združenih narodov. Resolucija, sprejeta v Radovljici, pravi med drugim: „Zelja nas vseh je tudi ta, da bi cerkveni predstojniki razumeli duh časa in razpoloženje ljudstva — ter naredili potrebne korake, da bi tudi najvišja cerkvena oblast podprla slovenski narod in razumela njegovo težnjo.“ V Kranju pa so ostro obsodili podpiranje italijanskega ekspanzionizma, ki bi povzročilo, da bi se zasekala nova rana v naše narodno telo. Resolucija končuje s temi besedami: „Obsojamo vsakogar, ki bi na kakršen koli način podpiral tako politiko. — Naj živi svoboden Trst!“

Na zadnji seji ljudskega odbora kranjske mestne občine so odborniki sprejeli sklep, da se „Obrot II“ (bivši „Tekstilindus“) preseli v Inteks. Nujno in povsem pravilno je bilo, da so tako odločili. Čudimo pa se, da del javnosti tega nikakor ne razume in še danes ni prepričan, da je preselitev življenjsko važna za industrijo gume. (Nekoliko odbornikov se je na seji vzdržalo glasovanja, ko so sklepali o tem koraku).

Važnost in pomen tega sklepa bomo videli šele v nekaj letih, morda res šele čez deset let. Očividno je, da je industrija gume danes še med najmlajšimi gospodarskimi panogami in da je v izrednem razvoju. Skoda, ki bi jo povzročilo drugačno izglasovanje, je danes težko oceniti, ne da bi poudarili važnost obrambne moči naše države. V ožjem smislu pa bi bila z zavrnitvijo omenjenega sklepa gospodarska škoda za samo mesto zelo velika. Saj bo to tovarna, ki bo v prihodnosti najpomembnejši odvajalec akumulacije. Tu ne gre za kako „muho“ nekoga, kar nekateri mislijo, marveč samo za gospodarsko korist. Stražišani bodo čez leta spoznali, da imajo namesto stare tekstilne tovarne moderne gumarski obrat, na katerega bodo lahko ponosni. Spoznali bodo, da niso imeli prav tisti, ki so ugovarjali preselitvi.

Trenutne težave, ki bodo morda nastopile, bodo zlahka premagane in ne bi smele biti povod za nasprotovanje. Malo daljša pot v službo ne bi smela ovirati razvoja gumarske industrije v Kranju. Seveda bi bili novi tovarniški objekti res najidealnejša rešitev, vendar je v danih pogojih in pod silo razmer, ki zahtevajo takojšnjo preselitev, ta korak edini in najboljši, — če vobče želimo, da ostane gumarska industrija v Kranju.

Lokalističen odnos in ozko gledanje lahko samo škodujeta industrijskemu razvoju Kranja. Zato toplo pozdravljamo sklep LOMO.

Zakaj preselitev

Na zadnji seji ljudskega odbora kranjske mestne občine so odborniki sprejeli sklep, da se „Obrot II“ (bivši „Tekstilindus“) preseli v Inteks. Nujno in povsem pravilno je bilo, da so tako odločili. Čudimo pa se, da del javnosti tega nikakor ne razume in še danes ni prepričan, da je preselitev življenjsko važna za industrijo gume. (Nekoliko odbornikov se je na seji vzdržalo glasovanja, ko so sklepali o tem koraku).

Važnost in pomen tega sklepa bomo videli šele v nekaj letih, morda res šele čez deset let. Očividno je, da je industrija gume danes še med najmlajšimi gospodarskimi panogami in da je v izrednem razvoju. Skoda, ki bi jo povzročilo drugačno izglasovanje, je danes težko oceniti, ne da bi poudarili važnost obrambne moči naše države. V ožjem smislu pa bi bila z zavrnitvijo omenjenega sklepa gospodarska škoda za samo mesto zelo velika. Saj bo to tovarna, ki bo v prihodnosti najpomembnejši odvajalec akumulacije. Tu ne gre za kako „muho“ nekoga, kar nekateri mislijo, marveč samo za gospodarsko korist. Stražišani bodo čez leta spoznali, da imajo namesto stare tekstilne tovarne moderne gumarski obrat, na katerega bodo lahko ponosni. Spoznali bodo, da niso imeli prav tisti, ki so ugovarjali preselitvi.

Trenutne težave, ki bodo morda nastopile, bodo zlahka premagane in ne bi smele biti povod za nasprotovanje. Malo daljša pot v službo ne bi smela ovirati razvoja gumarske industrije v Kranju. Seveda bi bili novi tovarniški objekti res najidealnejša rešitev, vendar je v danih pogojih in pod silo razmer, ki zahtevajo takojšnjo preselitev, ta korak edini in najboljši, — če vobče želimo, da ostane gumarska industrija v Kranju.

Lokalističen odnos in ozko gledanje lahko samo škodujeta industrijskemu razvoju Kranja. Zato toplo pozdravljamo sklep LOMO.

Koroški partizani so zborovali

V nedeljo dopoldne je bil v Podljubelju nad Trzičem letni zbor bivših koroških partizanov, združen s protestnim zborovanjem proti krivični odločitvi vlad ZDA in Velike Britanije, da prepustita upravljanje Trsta Italiji. Zborovanja so se udeležili bivši koroški borci in partizani z Gorenjske, prebivalci Podljube-

li neka zaslišanja in ob tej priliki aretirali Slovenca Robnika in njegovega sina. Fašiste, ki so povzročili incident, pa so pustili pri miru.“

Največji njihov zločin je barbarsko uničenje spomenika 80 padlim borcem v St. Rupertu. Spomenik je bil tem šovinistom v napoto, odkar stoji, še posebno pa napis na

krepi preprečijo nadaljne šovinistične izpade proti koroškim Slovincem.

V pismu OZN zahtevajo pravično rešitev tržaškega vprašanja. Tov. Titu so poslali pismo z naslednjo vsebino: „Koroški borci, zbrani na velikem manifestacijskem zborovanju v vasi Podljubel nad Trzičem, kakor vsi ostali, ki so tukaj navzoči, se pridružujemo narodom Jugoslavije z edino željo, da se vprašanje Trsta in cone A reši na način, ki si ga predlagal Ti, dragi maršal. Kot smo bili pripravljani braniti našo neodvisnost v najtežjih dneh okupacije, tako smo Ti vedno na razpolago, da spet primemo za orožje, če bo potrebno.“

Tov. Tito, borci in delovni ljudje našega okoliša smo s Teboj. Samo ukaži — in vsi Ti bomo sledili.“

Po končanem zborovanju so si nekateri udeleženci ogledali prostore, kjer je nekdanje stalo taborišče za vojne ujetnike iz raznih držav Evrope. V njem so bili predvsem Poljaki in Francozi, pa tudi naši rojaki. V neposredni bližini taborišča se še dobro vidijo ostanki primitivnega krematorija, ki so ga okupatorji uporabljali za svoje zločinsko delo. Do krematorija je težak pristop in brez vodiča ga ni moči najti. Zato so navzoči predlagali, naj bi organizacija ZB v Podljubelju in Trziču popravila pot do njega in dala napisno desko ob cesti, kajti mnogo je tujcev, ki potujejo tod mimo in med njimi so tudi ljudje, ki so preživeli to taborišče in bi radi obiskali kraj, kjer je umrlo na desetine ujetnikov, njihovih tovarišev.

Tako na primer skupina Francozov ni našla poti do krematorija in je vence, ki jih je prinesla s seboj, morala odložiti v bližnji grapi.

Ivan Bertonec govori na zboru koroških borcev

lja, godba in pevski zbor iz Trziča in predstavniki okrajnih organizacij.

O zločinskem delovanju šovinističnih in fašističnih skupin na Koroškem, ki je doseglo višek ob razrušitvi spomenika 80 padlim partizanom v St. Rupertu pri Velikovu, je govoril član sekcije koroških borcev pri Glavnem odboru Zveze borcev NOB Slovenije tov. Ivan Bertonec-Johan. Med drugim je dejal: „To hujskanje koroških šovinistov in fašistov je že rodilo svoje rezultate. V Železni Kapli so napadli več Slovincem in jih ranili. Zrtev teh napadov je bil tudi oče znanega koroškega partizana Karla Prusnika iz Železne Kaple. Varnostni organi na Koroškem so izved-

njem „Padli v borbi proti fašizmu!“

Tov. Drobnič, član Okrajnega odbora ZB je govoril predvsem o tržaškem vprašanju. Zborovalci so govornike često prekinjali z medklicami Titu in armadi ter ogorčeno obsodili rovarjenje fašističnih elementov v Italiji in na Koroškem. Z zborovanja so poslali bivši koroški partizani protestno pismo koroški deželni vladi, OZN in maršalu Titu. V pismu koroški deželni vladi pravijo med drugim: „Poleg koroških Slovincem in demokratičnega avstrijskega ljudstva imamo predvsem mi, bivši koroški partizani še posebno pravico, da zahtevamo od odgovornih oblasti na Koroškem, da s potrebnimi u-

Jeseničani demonstrirajo pred odhodom brzovlaka skozi karavanski predor

Za izboljšanje naše živinoreje

Skofja Loka z bližnjo okolico in z obema dolinama, Selško in Poljansko, naj bi v kranjskem okraju predstavljala osnovo za lesno-industrijsko in živinorejsko proizvodnjo. Za prvo so z obrati na Trati, pa tudi z razvijajočimi se in mnogo obetajočimi zadrugami v obeh dolinah, danes pomembni temelji, ki se bodo v bližnji bodočnosti razvili v donosne in važne surovinske in predelovalne baze socialističnega gospodarstva v okraju.

Na pobudo LOMO Šk. Loka pa je v pripravi tudi nov prispevek k dvigu živinoreje na tem področju. Gre namreč za osemenjevalno postajo v Virmašah. V cilju pospeševanja živinoreje so se že pred meseci sestali zastopniki KZ Trata, Skofja Loka, Zabnica in Godešič z namenom, pogovoriti se o prepotrebni osemenjevalni postaji, za kar gre iniciatorjem vse priznanje. Sestanek je bil zelo ploden in

razgovori so bili v vseh smereh uspešni in konkretni. Sredstva za adaptacijo bivšega gospodarskega poslopja v Virmašah št. 33, kjer bo sedež postaje, so si zadruga dobile s sorazmernimi deleži, predloženi so bili načrti in dela so že v polnem teku. Postaja se bo imenovala „Osemenjevalna postaja združenih KZ“ in bo imela čakalnico za živino, osemenjevalnico in laboratorij. Inventar je že nabavljen. V bližnji bodočnosti pa bo postaja uredila tudi stanovanje za tehnika, (zvezano s telefonom) in bo ta z motornim vozilom obvladala precejšen okoliš. Za člane se bo osemenjevanje načelno opravljalo brezplačno. Velikega gospodarskega pomena je zlasti to, da bo postaja razpolagala s semenom prvovrznih bikov, kar bo brez dvoma močno dvignilo živinorejo v okraju. O osemenjevalni postaji v

Virmašah, ki pomeni tudi močan prispevek k dvigu celotnega socialističnega gospodarstva v okraju, tomo še pisali, posebno o delu in uspehih, ki zanimajo tudi širšo javnost. Inicijatorjem, sodelavcem ter realizatorjem lepe zamisli želimo mnogo uspeha!

Jeseniška železarna v zaletu

Naročniki čakajo po več mesece

V četrtek dopoldne je na Jeseniškem zasedal delavski svet Železarne in razpravljal o vprašanih izpolnjevanjih planskih nalog, o problemih investicij in drugih stvareh. Poleg tega je predsednik upravnega odbora poročal o

delu odbora od zadnjega zasedanja DS pa do danes. UO je imel v tem času 5 rednih in eno izredno sejo.

Kolektiv jeseniške železarne je v devetih mesecih letošnjega leta izpolnil družbeni plan po količini s 102,5% in

po vrednosti s 103,5%. Kljub temu pa bo moral kolektiv budno paziti, da bo obdržal ta zalet. Rezultati iz meseca septembra kažejo, da bo treba precej zaostri borbo za izpolnitev plana. Kajti kolektiv je v septembru izpolnil svoj plan po količini le s 97,7 odstotka in vrednosti z 89,8 odstotka. Seveda so vzrok tudi objektivne težave, kakor defekt na plavžih, elektropeči, pomanjkanje kvalitetne žice za vzmeti itd.

Akumulacije in skladov pa so v istem času dosegli s skoraj 137 odstotkov ali za milijardo in pol več, kakor to določa načrt. Večja slabost kolektiva se odraža v izpolnjevanju pogodb z naročniki, ker vrsta naročnikov čaka po več mesece in še ne dobi svojega materiala. To daje slabo sliko o poslovanju železarne in podjetja, ki so odvisna od jeseniškega železa, ne morejo izpolnjevati svojih obvez. Samo nekaj podatkov priča o slabem odnosu nekaterih obratov do izpolnjevanja pogodb. Tako dolguje težka progva valjarn na Javorniku še okoli 1310 ton materiala na račun 1., 2. in 3. četrletja, lahka progva nad 4000 ton, žična valjarna 1950 ton, valjarna 2400 pa 4046 ton itd.

Oglejte si jih!

Ze smo poročali o brezvestnem odnosu do skupnosti, ki so ga pokazali nekateri posamezniki, in tako reagirali na zločinsko izdajo zahodnih vesel, da so v spekulantske namene nakupili velike količine blaga in tako nameravali oškodovati povprečne in narodno zavedne potrošnike. Oglejte si nekaj takih egoistov:

Milnar Popovič je od Janeza Pleška, poslovodje poslovalnice v Zmencu, kupil 100 kg sladkorja, 20 kg Proje, 25 kg cikorijske, 11,8 kg olja in številna druga živila. Zakupil je preko 200.000 dinarjev. Peter Pintar iz Spodnjih Gorij je nakupil 60 kg bele moke, 30 kg enotne moke in 15 kg sladkorja. Terezija Golobova s Poljščice si je nabavila 100 kg sladkorja in 80 kg moke, Janez Zima in Mirko Kosler iz Dovjega pa po 120 kg moke. Franc Ambrožič iz Zasipa je kupil 75 kg moke in 33 kg

sladkorja, a Ignac Podrekar iz Mojstrane 100 kg moke.

Prav posebno pozornost posvetimo poslovodkinji krajevne zadrugne poslovalnice v Poljanah „tovarišici“ Mariji Furlanovi, ki je 12. oktobra zase kupila 200 kg moke, čeprav njen soprog zasluži na tamkajšnji ekonomiji mesečno po 15.000 dinarjev v naturi. Kmetoma Ivanu Dermoti in Janezu Kisovcu pa je — na osebno intervencijo predsednika Občinskega ljudskega odbora lesnega manipulanta tov. Janka Bernika — prodala po 100 kg moke, kmet Urban Stanovnik pa je bil deležen „samo“ 50 kg moke.

Zanimivi so nekateri poslovodje, ki se imenujejo poslovodje zato, da posel v odijo, ne pa da vnašajo paniko na tržišče. Milka Kvedrova iz Senčurja, o kateri smo pisali že zadnjič, je bila zato obsojena na sedem dni zapore. Tožilec je smatral, da je v tem primeru kazen prenizka in se je pritožil. Tudi Jožetu Podakaru smo v pretekli številki posvetili nekaj vrstic. Na sodišču se je zagovarjal, da se ni želel zameriti strankam. Tako je povsem izpraznil trgovino, za kar mu je sodišče odmerilo tri dni zapore.

Čudimo se tako nežnim sodbam.

Državljeni in prometne nesreče

V zadnjem času je bilo večje število prometnih nesreč. Žrtve so bili večinoma otroci, ki brez nadzorstva begajo po cestah. Tri zapovrstne nesreče na križišču na Laborah nam povedo dovolj:

Neznani vozač je podrl 10 letnega Danijela Pečka; inozemski avtomobil je podrl 13 letnega Janeza Fajfarja, ki je divjal s kolesom po cesti. Oba sta utrpela lažje poškodbe. Triletni Milan Pelko z Visokega se je pri tekanju čez križišče zaletel v tovorni avtomobil in oblezel mrtev. V Kranju je avtomobil podrl 11 letnega dijaka, Jurija Sorlija, ki se je peljal s kolesom. Vzroki nesreče — slabo vozi kolo in ne pozna prometnih predpisov itd. Še in še bi lahko naštevali nesreče, katere so v veliki meri zakrivali otroci. Nujno je, da poiščemo tudi njihove vzroke, ki terjajo mlada življenja, v najboljšem primeru pa povzročijo telesne po-

škodbe. V prvi vrsti so odgovorni starši, ki ne pazijo na otroke, zlasti mladoletne, ki se po navadi najraje igrajo na cestah ali morda celo na križiščih. Nesreča nikdar ne počiva in zaman so potem grožnje staršev šoferjem, ki pri najboljši volje ne morejo pravočasno vedeti, kdaj jim bo kak otrok skočil pod vozilo. Krivdo naj poiščejo pri sebi in se vprašajo, ali dovolj pazijo na svoje otroke, tudi kje se igrajo. V mestih je nekoliko bolje, nekaj sto metrov iz mesta pa je cesta že polna otrok, zlasti v bližini vasi. Tu di v mestih samih so pešci zelo nedisciplinirani in plešejo po cestah, kot da zanje ne bi bilo prav nobenih cestnih predpisov.

Velika odgovornost leži na roditeljih, da s povečano pažnjo spremljajo svojega otroka. Prav tako bi morala tudi šolska vodstva posvetiti temu veliko več skrbi. Morda bi tudi kako predavanje spremljano s poučnim filmom, dobro vplivalo na mladino.

Ob tej priliki ne bo škodovalo, če omenimo, da zlasti šolobvezna mladina v objestnosti razbija izolatorije na telefonskih in električnih drogih, napisne table in tudi prometne znake, kar večkrat povzroča prometno nesrečo. S tem delajo veliko škodo splošnemu ljudskemu premoženju. Za vso škodo, ki jo povzročajo mladoletniki, pa so po kazenskem zakonu odgovorni starši. Ponovno jih opozarjamo, naj skrbijo za vzgojo svojih otrok.

Zakaj v Žirovnici ni ambulante

Zaradi zmanjšanja števila delavcev v našem območju je prenehala delovati ambulanta pri „Gradisu“ v Mostah. S tem smo prišli vsi občani ob tako potrebno zdravniško pomoč. Ambulanta bi v Žirovnici lahko imeli, če bi posamezniki temu ne nasprotovali. Občina se je odločila, da bi novo ambulanto namestili v bivšem trgovskem lokalju tov. Godlerja na Selu. Savska elektrarna in KZ sta že obljubili denarno pomoč za opremo. Lastnik lokala se je temu uprl in napravil vse korake, da prepreči nastanitev ambulante v svoji hiši. Zato so volivci na zboru 16. oktobra odločno zahtevali, naj Godler odstopi svoj prazni lokal za zdravstvene namene.

Želimo, da vsi ki so preprečili zahtevo občine po tem lokalju, spregledajo in upoštevajo zahtevo volivcev, ki delajo za skupnost, ne pa interesov tistih, ki skupnosti ničesar ne prispevajo.

Dostojno se pripravimo na volitve

Čilski soliter - učinkovito gnojilo

To je najbolj znano dušičnato gnojilo, ki vsebuje 15,5 do 16 odstotkov dušika. Dušik čilskega solitera je v nitratični obliki, ki se lahko topi v vodi ter je zato fiziološko zelo aktiven. Zelo važno je, da vedno, da čilski soliter vpija nekoliko vlage in zraka ter ga moramo vskladiščiti na suhem in zračnem prostoru. Z druge strani pa zaradi te lastnosti do neke mere vzdržuje svežino zemljišča v suhem poletju.

Čilski soliter je polnovredno umetno gnojilo, ker je njegov dušik lahko dostopen rastlini in razen tega hitro učinkujoč. V zemlji se po trositvi hitro izpira, zato moramo z njim večkrat gnojiti — gnojenje v obrokih. To je površinsko gnojilo, ker ga trosimo po rastlinah. Trositi ga moramo samo ob suhem vremenu, ko je listje popolnoma suho, t.j. brez rose ali dežnih kapljic. Na 1 ha ga porabimo 150 do 250 kg. Običajno ga dajemo v treh obrokih: ob setvi, v prvem in v drugem mesecu rasti. Ugodno vpliva na razvoj mladih rastlin. V kratkem po trositvi dobe rastline temnejšo barvo in se hitreje razvijajo.

Če bi na težkih tleh uporabljali čilski soliter večkrat in v večjih količinah, bi poslabšali strukturo zemlje, ker bi se na površini napravila skorja. Na ta način bi zmanjšali propustnost zemlje za vodo in zrak.

Čilski soliter je belkasta kristalna sol. V najnovšem času izdelujejo čilski soliter v zrnatih oblikah, ki ne vpija vlage in ga laže hranimo v skladiščih.

Ing. M. S.

Glas naših bralcev

Avtobus in vozni red. Toplo smo Jeseničani pozdravili uvedbo avtobusa Jesenice-Ljubljana, ki je zlasti za poslovne ljudi kaj pripraven. Zanj je bil objavljen tudi vozni red in mislim, da bi bilo spričo tega odveč prihajati prezgodaj. Zdi se pa, da službojoči v avtobusu tu pa tam pozabijo na vozni red, o čemer naj govori sledeči moj doživljanj v soboto, dne 3. oktobra 1953: Točno ob 5.52 uri sem prišel iz poslopja carinarne, da bi počakal na avtobus, ki odpelje po voznem redu točno ob 6. uri izpred hotela »Pošta«, postanek pa ima tudi pred carinarnico. V trenutku, ko sem stopil iz carinarne, je brez postanka peljal mimo avtobus — 8 minut pred časom, določenim v voznem redu. S svojimi poslovnimi tovariši v Ljubljani sem bil dogovorjen, da me bodo počakali pri avtobusu v Ljubljani. Zaradi nerednosti avtobusa sem službeni posel zamudil. Škoda zaradi tega ni majhna in vprašam, kdo bo meni in še

marsikomu drugemu, ki bo v podobnem položaju, povrnili škodo. Da so navedbe resnične, lahko potrdim s pričami. S.

1400 dinarjev je dal za poslovne knjige

Ustavil sem se v gostilni pri starem gostilničarju, ki ima to obrt kot pomoč od skupnosti namesto pokojnine, katere ne more prejemati, ker v mladih letih ni bil zaposlen.

Ta stari človek je sedel pri velikih knjigah ter mazal nekatere številke vanje. »Kaj delaš, oče?« sem ga nagovoril. »Veš, moram, ker hočem biti pošten in neoporečen. Dobil sem nalogo, naj vodim knjige in sedaj sem te velike knjige kupil za 1400 dinarjev. Delajo pa mi velike težave, ker nisem več pisarji.« Začudil sem se, da niso predpisali knjig tudi v državnih gostilnah. Tako na primer v sosednji občini žiri delajo precej po domače. Tudi poslovalnice mestnega gostinstva v Skofji Loki ne vodijo kake posebne evidence.

Morda bi bilo dobro, da bi Trgovska zbornica le pomislila na bolj praktične knjige, kot pa jih je predpisala sedaj, pozornost pa naj bi obrnila tudi na poslovalnice v državnem sektorju. Tako pa se dogajajo primeri, kot na primer v Stražišču, kjer poslovalnica ni vodila sploh nobene evidence. Milan Cirk, Skofja Loka

Potrebe kranjskih šol

Iz referata predsednika sveta za kulturo in prosveto tov. Mihe Mohorja na zadnjem zasedanju mestnega ljudskega odbora.

Osnovna šola Stražišče trenutno izhaja, vendar to ne sme uspraviti, da bi delo okrog gradnje nove šole počivalo. Nenehno je treba delo pospeševati, ker bo sicer postal tudi ta problem spet tako živ, da bo pomenil nazadovanje. Ker je gradnja vezana z obstojem gimnazije, je treba poudariti, da prostori, zanjo niso le ustrezajoči, pač pa tudi nezadostni.

Najteže je z osnovno šolo Kranj. V isti zgradbi je nameščena tudi II. gimnazija in ima zdaj na razpolago osnovna šola za 936 otrok le 13 učilnic, gimnazija za 526 dijakov 9 učilnic. Pri tem so kot učilnice uporabljene še obe risalnici in obe pevski sobi. Na ta način je v vsej stavbi 22 učilnic. Popoldanski pouk ni uspešen, kakor popoldanski. Roditelji so v službi, otroci, nekateri seveda, bolehniki, težave so s pripravljanjem obeda v družinah, ker je vsaj po 1 izmed roditeljev zaposlen do 14. ure in je postane jedi delovni član, ali pa odhaja otrok s premalo pripravljeno hrano v šolo, večkrat pa obudeje šole, ko se iz šole vrne. Stanje je tako, da ni mogoče sprejeti na dopoldan več vseh otrok, katerih oba roditelja sta zaposlena, ako upoštevamo najnujnejše potrebe zdravstvenega stanja otrok in njihovo oddaljenost do šole. Ako bi bila danes vsa stavba na razpolago osnovni šoli, bi morali

imeti 4 oddelki še vedno popoldanski pouk. Gotovo pa je, da bo vedno več otrok in jih v sedanje prostore dejansko ne bo mogoče spraviti vseh.

Ze letos nas je stiska spravila v izredno težek položaj. preglednica pa kaže, da se stanje ne bo izboljšalo v prihodnjih 6 letih, ker je število stalno višje od letošnjega. Letos je v gradnji nad 170 stanovanj, večina v območju te šole. Gradilo se bo gotovo dalje in priseljevanje bo trajno. Po pričetku šolskega leta se je priselilo v Kranj že 15 šoloobveznih otrok. Po statistiki iz izza prejšnjega ljudskega štetja pride na vsako stanovanje več kot 1 otrok, šoloobvezen namreč. Pri tej rasti niti ne bo pomagalo, ako spet odslavimo vse otroke, ki prebivajo na Kokrici in na Mlaki in hodijo z desnega brega Rupušnice sem v šolo, — ker je bliže in po strnjemem naselju gre pot in starši so v Kranju zaposleni, — niti ako bo Gorenja Sava po zgraditvi nove šole preseljena v Stražišče, ker gre pri tem le za 60 otrok. Zato je nujno, da se zgradi v Kranju čimprej nova gimnazijska stavba, za ostale, ki se bodo zdaj še izluščile iz tega vprašanja, pa določiti lokacija in odmeriti prostor. Za novo gimnazijo je prostor že določen. Treba je sestaviti program za potrebe nove zgradbe ter izdati razpis za izdelavo načrtov, natečaj, kakršen je

bil za šolo v Stražišču. Natečaj se je izkazal za zelo koristen. Za šolo v Stražišču izdati razpis je bil sredi najživahnije gradbene sezone in zato ni mogel dati zaželenih uspehov, poleg drugih težav seveda ne najmanj, ker projektantje takih stvari že dolgo niso projektirali in njihovi načrti res niso pokazali posebnega, vsaj pa ne koristnega in uporabnega napredka. Drugi natečaj bo gotovo uspešnejši in zato naj bi bil skrajni rok za razpis 1. november, ostali pa povezani z njim, ako hočemo, da bo mogoče v letu 1955 resno pričeti z gradnjo.

Z območja naselij Huje, Planina in „Iskra“-bloki ter Čirčice obiskuje osnovno šolo v Kranju 34 učencev iz letnika 1943 in po 44 učencev iz letnikov 1944 do 1946. Po današnjem stanju pa je pričakovati, da bo število učencev iz letnika 1952 več kot dvakrat večje od prvega navedenega letnika, kar dokazuje, da bo na Planini potrebna tudi nova šola, ker dotok otrok, ki so zdaj tam, popolnoma zadošča za štirirazredno šolo z osmimi oddelki že pri sedanji naselitvi. Treba pa je računati, da prehaja v območje mesta Kranja tudi že vas Hrustje, ker je že v strnjemem naselju in postaja problem isti kot na Kokrici.

Idealno bi bilo, da bi bil mogoče pouk le dopoldne in uporaba prostorov taka, kakršna je bila ob gradnji namenjena in bi se zgradila še ena osnovna šolska zgradbenke na Zlatem polju za

Prihodnji teden bo Prešernovo gledališče uprizorilo že drugo delo v novi sezoni: komedijo francoskega pisatelja Alfreda Gehryja: „Šesto nadstropje“ v režiji Djurdjice Flere tove, novoangliza-nskega stalnega režiserja PG. Iz avtorjeve biografije je znano, da je dramatik izšel iz slavne Pitojeve gledališča (v katerem je bil nazadnje generalni tajnik), ki je gojilo izrazito ansambelsko igranje (zlasti Čehova), kar je tudi vplivalo na Gehryjevo stilno snovanje. Svojo literarno kariero pa je pričel kot malo pomembni pisatelj ljudskih romanov. V montmartrskem „Sistem nadstropju“ se duhovito ponorčuje iz te svoje pisateljske poti v Hohepotu, temu tragi-komičnemu junaku pariške predmestne mansarde.

Ameriški pisatelj William Faulkner se je o priliki prejema Nobelove nagrade za leto 1950. zahvalil vsemu človeštvu za tako visoko priznanje v obliki proklamacije svojega človeškega in umetniškega nazora. V njej najdemo presenetljivo sorodne misli s Hohepotovimi idejami o ljudski umetnosti. In ne samo to. Vse „Šesto nadstropje“, ki pri nekaterih prenatrpanih očitkih dobiva videz enodnevnice, bulvarskega dela, vse to šesto nadstropje se zliiva v Hohepotovimi, t. j. Gehryjevimi postavkami (čepravo so izražene v pogojih vsakdanje, navne konverzacije.) o ljudski umetnosti v en sam primer, kako naj bo umetnikova osebnost organizirana, da bo dala človeku vero v človeštvo, vero v samega sebe, in da ga ne bo zapirala v neko ekstenzno egoistično samoto, v brezupno slepo ulico, v negacijo vsake poti do sočloveka.

Takole je dejal Faulkner, ki se je z občutljivostjo resnega umetnika zavedel idejne zmede v zapadni literaturi:

Čutim, da ni bila ta nagrada podeljena meni kot človeku, marveč mojemu delu — življenjskemu delu; ne zaradi slave, ampak zato, da bi postalo človeštvo nekaj, kar še ni bilo večeraj. Tako mi je dajna ta nagrada samo zato, da jo shranim. Izkoristil pa bi rad to priložnost in se dotaknil src vseh mladih ljudi, ki so že zaznamovani za prav isto trpljenje, kjer stojim zdaj jaz. Naša vsakodnevna tragedija je skupni in splošni fizični strah. Ni več problemov duše. Samo še vprašanje: koliko je še do konca? — Zaradi tega mnogi, ki danes pišejo, pozabljajo na probleme človeškega srca, ki je premnogokrat v konfliktu s samim seboj, na probleme, zaradi katerih postane prenekatero delo do bro (podčrtal J. Z.), ker samo ti so vredni opisovanja, napora in znoja.

Vedno znova in znova je treba razumeti, da je največje zlo na svetu — strah. Strah je treba za vedno pozabiti, da ne bo v umetnikovi delavnici niti en sam prostoček za ničesar drugega ko za stara

pravila in resnice srca, za stare univerzalne resnice, brez katerih je vsako delo efemerno in obsojeno na smrt. — Za ljubezen, za čast, za sočutje, za ponos, za usmiljenje, za žrtvovanje. (Podčrtal J. Z.) Dokler ne bo tako delal, ga bo spremljalo prekletstvo. Ne bo pisal o ljubzenih, marveč o porazenju in o porazih, pri katerih nihče ne izgubi ničesar dragocenega, o zmagah, ki ne vodijo k nikakemu upanju, in, kar je najhujše, v njem ne bo sočutja in usmiljenja.

Dokler ne bo tega razumel, bo pisal, ko da je stal ob strani in opazoval konec človeka. Temu se bom upiral. Ne maram, da bi mi kdo skušal razložiti te stvari. Verujem, da je človek nesmrten. Ne zato, ker ima med vsemi živimi stvarmi neusahljivo govornico, marveč zato, ker misli, ker je sposoben za sočustvovanje, za žrtvovanje, za vzdržljivost. Pesnikova, pisateljeva dolžnost je, da piše o teh stvareh... Njegova dolžnost je, da pomaga človeku, da ne omaga, da ga hrabri, da ga spominja na hrabrost, na čast, na upanje, na ponos, na skupno delo, na milosrčnost, na žrtvovanje, na vse, kar slavi preteklost človeštva.

Pesnik ni le zapisovalec svojega časa in človeka, ampak je človeštvu v oporo, podpira ga v boju, da vztraja in zmagaja.

Faulkner je torej čutil, da je treba vedno znova obujati stoletno izročilo o umetnikovem poslanstvu, ki ga vsaka doba ponovno razglasa in krši. Povojni čas, strah pred novo svetovno vojno jemlje ljudem vsako vero v absolutne resnice. Človekova zavest je prenekokrat v razkroju in ker človek izgublja vero v človeka, se oklepa, ali naj bi se vsaj oklenil upanja v človeka.

Umetnikova dolžnost je, da mu tega upanja ne jemlje, da ga ne pošilja v brezupno temo ciničnega relativizma, da ga odreši skepe in strahu. Pisatelj navihkih ljudskih romanov, vesten uradnik in nesrečni fantast Hohepot pove o književnosti civiliziranega sveta z neko instiktivno modrostjo prav tako velike besede, ki bi bile same navne, če bi ne bilo v njih dragocene resnice v primeru s Faulknerjevo proklamacijo nič manj pomembne:

„Ljudski romani! Kolikokrat so prav taki kot drugi, mnogokrat celo boljši. Upam si trditi: boljši od drugih. Tu, samo še najdemo besede — ker predstavljajo velike stvari — velike besede o časti, o pogumu, o vdanosti, o zvestobi, o ponosu, o vsem, kar je na tem, da pojde čez sto let v vragu zaradi obupne literature, ki jo slava naši kritiki. Ljudski roman, pravijo zaničljivo. Seveda ljudski, ker samo še ljudstvo ceni stvari, o katerih si drugod ne upajo več govoriti; zaradi tega propadamo in bomo poginili...“

Gehryjeva komedija — ne morda toliko po idejno-literar-

nih kvalitetah, kolikor zaradi svoje tople človečnosti — že po svoji naravi ne more drugega obravnavati ko pomembno človeško problematiko. Problematiko src v ljubzenju, v zvestobi, v žrtvovanju, v samozatajevanju in usmiljenju. Tukaj ni velikih konfliktov — bojov med močnimi osebnostmi, predstavniki različnih svetovnih nazorov, razredov in strastnih duševnosti. Ljudem 6. nadstropja vladajo čisto preprosti zakoni vsakdanjega življenja, ki so običajni kot so običajne ljubezen in nezvestoba, trenutna mržnja in prijateljstvo, srečanje na stopnicah in prijazen pozdrav, — ki pa so vendarle gibalo tiste tople, čustvene sile, ki ji pravimo s preprostim imenom: skupnost.

Skupnost vsakdanjega življenja v 6. nadstropju, kjer se

Vzgoja mladine je stvar skupnosti

V soboto, 17. oktobra, je bil v Skofji Loki redni občni zbor Društva profesorjev in predmetnih učiteljev nižjih in višjih gimnazij kranjskega okraja. V navzočnosti delegata republiških sindikatov in drugih gostov je okoli 120 predavateljev naših gimnazij pregledalo svoje delo, živahno diskutiralo in prišlo do vrste koristnih sklepov in predlogov. Profesorji so poudarili, da materialno stanje ni povsod zadovoljivo in po marsikaterih občinah občinski očetje še danes z nerazumevanjem gledajo na probleme šolstva in ljudske prosvete sploh. Delo prosvetnih delavcev ni proizvodno in zato ne more pokazati takojšnjih rezultatov — to delo bo vidno šele v teku let. Znano pa je tudi, da je preobrazba človeka težaven in dolgotrajen proces, ki zahteva vztrajnega, potrpežljivega, večših prav težaškega dela.

Iz poročila predsednika je bilo videti, da je društvo v preteklem delovnem obdobju v celoti izpolnilo svoje naloge. Strokovno so gimnazije v kranjskem okraju kar zadovoljivo zasedene, saj je pri 2 višjih gimnazijah (v Kranju in Skofji Loki) okoli 50 profesorjev, a učiteljska, ki mora po sili potreb poučevati na nižjih gimnazijah, je znatno manj.

Na občnem zboru je bilo tudi precej govora o nameravani reorganizaciji sindikalno-društvenega življenja. Predlogi so bili dokaj različni. Zdi se, da je sicer pametno napraviti enotna društva vseh prosvetnih delavcev, saj je vrsta skupnih vprašanj, ki jih ni mogoče ločno reševati. Na drugi strani pa so v posameznih kolektivih problemi, ki so za določeno ustanovo specifični. Zato bi bila v sedanjem stanju razvoja morda najprikladnejša rešitev — skupna društva z ločenimi sekcijami.

Sacer je res, da se vse razvija, vendar menimo, da moramo prenehati z eksperimentiranjem, tipanjem in poizkušanjem, če nočemo, da bi to

razen dnevnih senzacij „ničesar“ ne zgodi. Kajti če naj bi se že kaj zgodilo, morajo ti ljudje takoj pomagati drug drugemu, morajo drug drugega lajšati življenje, če hočejo vzdržati v tem mansardnem dnu pariškega predmestja. Samo v teh tolerantnih, nesebičnih odnosih je možna tista atmosfera, ki daje človeku optimizem, neko blaženost, da tudi v nesreči ni sam na svetu.

Ti ljudje, kakor jih Gehry z mojstrsko roko postavlja v njihovo okolje, niso namerno dobri, namerno slabi, ampak vse, kar počno in ravna, se rodi iz instinkta, iz nekega življenjskega elana, ki hoče živeti in ki je edino upanje, da se človek ne bo zapiral pred človekom. In v tem je prava vrednost Gehryjevega dela.

J. Žmavc

imelo zelo škodljive in daljnosežne posledice. Daleč smo od tega, da bi dali neke ustajljene, okostenele norme, ali več solidnosti v šolski politiki bi pa kljub temu pričakovali. Zdi se nam pomisleka in upoštevanja vreden predlog, naj se ustanovi 8 letna osnovna šola z dvakratno zakroženo snovjo v 6. in 8. razredu, ki naj bi dajala kader za obrt in proizvodnjo, gimnazija pa naj v osmih letih pripravljajo dijake na višji študij. Sprejeti moramo pozitivno tradicijo prejšnjega in dalje graditi in razvijati višjo stopnjo za nas vendar ne more biti nobena skrivnost in težava! In končno — ali nima še ves naš šolski sistem nekoliko kislega ruskega priokusa, ki ga v naših pogojih pač ne moremo kar brez pridržkov sprejemati?

Vzgoja mladine s tem ne more in ne sme biti samo stvar poklicnih šolnikov! To je stvar nas vseh — od delavskih svetov in vseh mogočih forumov pa do staršev! Menimo, da je bilo na zboru premalo govora o ugledu prosvetnega delavca na sploh. Resnično se strinjamo: močne osebnosti naj zgradijo močne kolektive, toda — pogledjmo si v oči: ali se vam ne zdi, da marsikateri prosvetni delavec glede na sedanjo stopnjo družbene zavesti in vrednotenja ugleda ni tako spoštovana in cenjena osebnost, kot bi v socialistični družbi moral biti. Ne zato, ker morda niso inteligentni ali sposobni, ali celo zavedni itd., ampak čisto preprosto zato, ker so na repu plačilnih lestvic vseh mogočih poklicev. Kako je to, da profesor z enakom, fakultetno, izobrazbo ni tako plačan in ne more tako napredovati kot njegov kolega zdravnik ali sodnik? Prepričani smo, da se bodo tudi te nevesčnosti čimprej uredile.

A. Č.

Mnogi kulturni delavci in drugi ljubitelji naših najmlajših se zadnje čase ukvarjajo z mislijo, kako proslaviti Novoletno jelko, da bo ta dan resnično osrečil vse otroke. Glede obdarovanja, ki je v nekem pogledu tudi nesocialno, se pojavljajo številni pomisleki, zato prevladuje mnenje, da bi bilo treba na drug način, (s primernimi prireditvami in poklonitvijo trajnih dobrin), napraviti veselje našim pionirjem in cicibanom. Praznik bo tako dobil globlji pomen in zapustil v mladih srcih močnejše in trajnejše vtise.

Objavljamo eno od mnenj, ki smo ga prejeli, in vabimo vse starše in vzgojitelje, da sodelujejo pri tej razpravi s svojimi predlogi.

Vsa leta po osvoboditvi skušamo naše otroke čim bolj osrečiti. Prav zato smo uvedli praznovanje Novoletne jelke. Priznati pa je treba, da nismo vedno našli pravih in primer- nih oblik tega praznovanja.

Najbolj očitna napaka je bilo skoro obvezno obdarovanje otrok. Pri tem pa smo zagrešili toliko nesocialnosti in vzbujali v mnogih otrocih občutek, da so bili zapostavljeni, prikrajšani — posebno v zadnjih letih, ko so podjetja in ustanove kar tekmovali, kdo bo otroke svojih uslužbencev bogateje obdaroval. Pri vsem tem pa ni nihče pomislil, da je mnogo revnih ustanov, živčih le od proračuna, ki otrokom niso mogli skoraj ničesar nuditi — medtem, ko so bogate ustanove in tovarne svoje otroke kar zasipale z darovi.

To neenakopravnost, to socialno nepravilnost, je treba odpraviti. Novoletna jelka bodi radosten praznik z mnogimi prireditvami, toda brez javnih obdarovanj. Otroke naj obdarujejo starši doma. Za sirote pa tako poskrbe domovi iz virov socialnega skrbstva.

Pač pa bi bilo edino pravilno, da bi podjetja za Novoletno jelko namenjene izdatke (samo lani so kranjska podjetja žrtvovala v ta namen blizu 16 milijonov dinarjev) izročila mestnemu Svetu za socialno skrbstvo; ta pa bi jih uporabil za gradnjo otroških igrišč, vrtcev, kopališč, vrtov,

igralnic in telovadnic. Vsako leto bi mogli iz nabranih sredstev zgraditi eno ali dve teh naprav. Bile bi vsekakor trajnejši dar mladini, kot je paket še tako bogate vsebine in očitih dokaz naše ljubezni do vseh naših otrok.

Čas je, da se navadimo misliti na skupnost, na rast socializma prav v stvareh, kjer nas še vedno drže vezi „materialističnega“ individualizma, ozkosrčnega partikularizma ter malomeščanskega bahavstva in sebičnosti. Skupno, složno moramo graditi in prispevati — za trajne interese skupnosti, ne v trenutno ugodje posameznikov. Ne drobiti svojih sil. Naši otroci se še vedno morajo igrati na ulici, ker nimamo igrišč. Kopajo se še vedno v okuženih lužah ali pa v nevarnih deročih rekah, ker še nimamo varnih, cenenih in številnih otroških kopališč. Telovadnic imamo premalo, otroških parkov pa sploh pri nas ne poznamo.

In prav otroški park ne bi bilo težko v Kranju ustvariti. Potreben je le gozdič, par plitvih jezer, nekaj umetnih potočkov, več kupov mivke, precej ploskev trave, nič ograj, pa mnogo svobode! Le tu in tam klopico za najbolj zaskrbljene mamice, da bodo opazovale kako srečna je mladost otrok v naši Jugoslaviji, ki je ena sama velika in neprestana skrb za človeka.

Č. Z.

GORENJSKI PIONIR

Tržiški pionirji Predsedniku Republike

Ljubljani naš maršal Tito! Upamo, da ne boš užaljen, da se Ti drznemo pisati.

Vemo, da si zaradi Trsta užaljen in ogorčen. S Teboj smo užaljeni in ogorčeni tudi mi, mali tržiški pionirji. Dobro vemo, da se hoče sovražnik polastiti dela našega slovenskega ozemlja.

Ravnokar odhajajo fantje in moške, da bodo branili našo zemljo. Ker še ne moremo

biti borci, bi bili vsi radi kurirčki, da bi pomagali naši Armadi.

Vsa naša zvesta srca so polna zaupanja vate, tovariš Tito. Vroče želimo, da zmaga pravica. Prepričani smo, da pohlepni Italijani ne bodo prestopili slovenske zemlje. Nikdar ne bodo morili, požigali in streljali naših bratov!

Sprejmi vdane pozdrave od ljubečih Te tržiških pionirjev.

Zakaj ima krokodil velika usta

Se eno afriško pravljico vam bom napisal. Le preberite jo:

Nekoč, ko še ni imel tako velikih ust, je ležal krokodil na soncu in počival.

Od nekd prileti vrabec in se mu vsede na hrbet. Krokodil se zmrdne.

„Če sem ti pretežak, kar po- vej, bom šel“, je dejal vrabec.

„Ha, ha, ha“ se je začel

smejati krokodil, „ti pa pretežak, ha, ha, ha!“

Smejale se je, tako se je smejal, da so se mu usta razpočila od ušesa do ušesa. Od takrat ima tako velika usta. Da bi se ves ne razpočil, je sedaj krokodil vedno mrk in se nikoli več ne smeje, pač pa pretaka krokodilove solze.

Kosobrin.

Težave gorenjskih visokošolcev

Iz poročil ljudskih odbornikov mestne občine na zadnjih zborih volivcev našega mesta je bilo videti, da se del finančnih sredstev proračunskega leta 1953 porabi tudi za študentske. Nekateri tereni so se v diskusiji te postavke dotaknili, drugi pa ne. Zato je potrebno, da študentje sami popolneje osvetlimo to problematiko.

Približno 130 nas živi na področju mestne občine Kranj. Če pogledamo, kje študirajo Kranjčani v najvišjem številu, potem so na prvem mestu fakultete Tehniške visoke šole (27,0%), sledi medicina (15,1%), prirodoslovno-matematična fakulteta (15,0%) in filozofska fakulteta (15,0%). Gozdarjev je le 9,0%, pravnikov 7,2%, ekonomov 4%, veterinarjev 4%. Na zadnjem mestu pa stojijo umetnostne akademije (2,5%) in šola za medicinske sestre (1,2%).

Na fakultetah traša študij 4 leta, na TVŠ in MVŠ pa 4 in pol oziroma 5 let. Vendar je tu mišljen samo čas predavanja, ni pa upoštevan absolutni staž, to je doba od končanega predavanja v najvišjem semestru do diplome. Ta

je za univerzo predvidena od 3 do 4 mesece, na TVŠ in MVŠ pa do 7 mesecev. Vendar pa je zaradi obilnega študentskega programa na mnogih fakultetah nemogoče v predpisanem roku zaključiti študij in diplomirati. Študentov, ki bi v predpisanem roku zaključili študij na svoji fakulteti domala ni. Po podatkih zveznega zavoda za statistiko je v letu 1952 bilo le 0,2% študentov absolventov iz istega leta, vsi ostali (99,7%) pa so bili absolvirali pred enim ali več leti, to se pravi, da so praktično vsi študentje prekorčili dovoljeni absolventski rok. Vzrokov za to je več. Eden je prenatrpanost nekaterih učnih programov, drug, še važnejši, pa je ekonomski položaj študentov.

Predno se bomo pomudili pri materialni preskrbi naših študentov, je prav, da pogledamo njihov socialni izvor. Iz nameščenih družin jih izhaja največ — 56%, sledijo upokojevci 12%, delavci 10%, obrtniki 7%, kmetje 4%, svobodni poklici 1,2%.

V celotni socialni strukturi študentov ljubljanskih visokih šol je približno ista slika. Opa-

žamo celo, da je % kmečkih otrok padel v primeri s predvojnimi. Mnogo višji procent zavzemajo otroci nameščenih, % delavskih in kmečkih otrok je padel in je nezadosten.

Kranj, kot izrazit industrijski center, ima na fakultetah samo 10% delavskih otrok.

Poroča Kranjsko akademsko društvo

Vsekakor je to odločno prenizka številka. Če se vprašamo po vzrokih takšnega stanja, se ne moremo strinjati z mnenjem nekaterih, ki menijo, da je pač nameščenih otrok zato največ, ker so materialno najboljše situirani. Saj vemo, da so danes plače delavcev in nameščenecv doma la izenačene ali pa je do neke mere plača delavca (seveda visokokvalificiranega) celo višja od plače nameščenca. Do otroške doklade, ki je glavna oblika sedanjega podpiranja otrok, pa imajo oboji enake pravice. Ekonomski položaj torej ne more biti vzrok tako nizkemu procentu delavskih otrok na visokih šolah. Vzroki so tu precej drugačni in

globlji, to je dediščina preteklosti.

Grenki so spomini delavskih otrok na gimnazijska leta, ko so jih prezirali in gledali nanje zviška sošolci iz takime-novanih „boljših družin“. Seveda pa ne smemo v tej dobi prezreti tudi ekonomskega položaja delavca, ki je bil v primeri z ostalimi sloji (trgovci, svobodni poklici, uradniki) precej nižji. Omenimo naj tudi visoke takse, ki so bile za

univerzitetni študij predpisane pred vojno.

Iz takih razlogov delavec takrat ni mogel in ni smel misliti, da bi svoje otroke pošiljal na visoke šole. Ni mu preostajalo drugega, kakor da jih je čimprej spravil h kruhu. Marsikdo se bo vprašal, kakšno zvezo ima to z današnjimi desetimi procenti delavskih otrok na visoki šoli. Pač. Ima jo. Od takratnih razmer je ostalo prepričanje, da delavskemu otroku študij ni potreben. Sedaj lahko delavskim staršem očitamo, da so pokazali premajhno zanimanje za visokošolsko izobraževanje svojih otrok, kajti delavski razred ni samo poklican, temveč tudi dolžan, da prispeva k raz-

Iz Žirovnice

V okviru javorniške in žirovniške „Svobode“ delujeta pevka zbor, ki ju vodi pevovodja Polde Mejač. Oba zbor sta naštudirala lep koncertni program, s katerim sta se predstavila javnosti minulo nedeljo v dvorani doma „Partizan“ v Žirovnici. Zanimanje za koncert je bilo toliko večje, ker je nastopil na koncertu tudi združen pevski zbor Javornik-Zirovnica, ki šteje nad 50 pevcev. Več pesmi so morali ponoviti, kar dokazuje priljubljenost in pa dobro iz-

gradnjo ceste Trstenik-Golnik—Zablje in elektrifikacijo še nekaterih naselij, zakaj gradnja šole ne napreduje in podobno.

Iz Kranja

Z nedavnim odlokom Vrhovnega sodišča Ljudske republike Slovenije je prišel Majdičev otok dokončno v last ljudstva. S tem se je končal dolgi in mučni spor okoli tega lepega koščka zemlje, ki bo odsejal služil javnosti. Prav bi bilo, če bi se bralci oglasili in predlagali, kako bi ga najko-

Iz Kamnika

Iz gimnazije. Za novega v. d. ravnatelja kamniške gimnazije je bil imenovan prof. Avguštin Lah. — Na prvem roditeljskem sestanku, ki je bil zelo dobro obiskan, je bil izvoljen šolski svet s predsednikom učiteljem Jožetom Mrakom na čelu. — Ustanovljen je bil tudi mladinski klub, ki je v svojih številnih sekcijah združil večino gimn. mladine pri izvenšolskem delu. Klub je nabavil 20 šahovskih garnitur, po dve garnituri za namizni tenis in balinanje, uredil pa bo tudi igrišče za košarko. Zamisel ustanovitve mladinskega kluba je prav posrečena in povzelo so jo že nekateri tovarniški kolektivi v Kamniku in okolici z namenom, da nudijo delavski mladini zdravilnega razvedrila in pouka.

Začetek šahovske sezone bo v Kamniku s simultanko, ki jo bo najbrž že to nedeljo odigral mednarodni mojster Stojan Puc.

Na predvolilnem zboru v Kamniku je govoril T. Brejc. Veliko predvolilno zborovanje je pretekli četrtek razgibalo ves Kamnik. Dvorana podjetja Kamnik je bila nabito polna, ko je toplo pozdravljen stopil na govorniški oder naš kandi-

Korotan nadaljuje s porazi

KVARNER : KOROTAN 4:2
Preteklo nedeljo je Korotan v tekmovalju v slovensko-hrvaški nogometni ligi pretrpel že tretji zaporedni poraz in sicer s Kvarnerjem na Reki. Srečanje z renomiranim nasprotnikom je Korotan izgubil z rezultatom 4:2 (1:0).

Lahko rečemo, da je Korotan zopet zamedil lepo priložnost, da doseže pomembno zmago in to na vročih reških tleh. Po vodstvu Kvarnerja 2:0 v prvem polčasu, je Kranjčanom v drugem polčasu uspelo po Nordiču iz enajstmetrovke najprej izenačiti, nato pa celo preiti v vodstvo z 2:1. Gol je dosegel Eler s krasnim direktnim udarcem na predložek z desnega krila. Namesto, da bi ta gol zmedel Rečane, se je zgodilo ravno obratno. Kranjčanom so popustili živci in igralci so se začeli med seboj pripraviti ter vpiti drug na drugega, kar je seveda nasprotnik pametno izkoristil in rezultat najprej izenačil, nato pa povišal na 3:2. To je popolnoma zmedlo igralce Korotana in na ostro igro Kvarnerja so začeli reagirati. Posledica je bila izključitev Miheliča, takoj nato pa so zaradi ugovaranja sodniku odstranili še Elerja. S tem je bila tekma odločena. Pred koncem igre je sodnik neupravičeno dosodil enajstmetrovko proti Korotanu, s katero je Kvarner postavil končni rezultat.

Pred približno 1000 gledalci je z napakami sodil Matanovič iz Zagreba, ki je domačinom dosti spregledal, medtem ko je proti Kranjčanom uporabljal najostrejšje ukrepe, kar

je tudi privedlo do mestoma surove igre. Ob tej priliki moramo poudariti, da s tako igro in nekaterimi igralci, ki ne znajo obvladati svojih živcev, Korotan prav gotovo ne bo dosegel zadovoljivih uspehov. Vpitje na igrišču in ugovaranja sodniku, pa čeprav njegove odločitve niso umestne, ne pristojajo pravemu športniku in

klubu jemlje samo ugled. Zato naj upravni odbor kluba proti takim igralcem podvzame potrebne ukrepe, da bo ohranil vsaj dobro ime ne samo kluba, ampak tudi mesta Kranja. S takšnim ponašanjem ti igralci jemljejo voljo do igranja tudi svojim soigralcem in tako društvu škodijo bolj, kakor pa koristijo, čeprav so dobri nogometaši!

Odbojkerski turnir

V izvedbi marljive odbojkerske skupine na škofjeloški gimnaziji so bili doslej odigrani že trije turnirji, kjer so sodelovali gimnazija, moštvo škofjeloškega garnizona in Partizan iz Loke. V nedeljo pa smo imeli v gosteh šestorico odbojkarjev Partizana iz Kranja, ki pa ni bila v najboljši zasedbi. Na turnirju med gosti iz Kranja, garnizonom in Partizanom je zmagal Partizan iz Loke. Takih srečanj, ki naj poglobijo športne stike s Kranjem, si Ločani še

želimo, zlasti ker je že čas, da priznamo, da se šport ne začne in neha z nogometom. Za prihodnjo nedeljo so se ob priliki otvoritve novega gimnazijskega poslopja najavili tudi kranjski košarkarji. Za to športno panogo je med mladino v Loki dovolj zanimanja. Treba je le nekoga, ki bo znal ta stremeljena pravilno usmeriti. Prav tako bo v nedeljo odbojkerski turnir srednješolskih ekip za naslov srednješolskega prvaka gimnazije Skofja Loka in za prehodni pokal.

S sodišča

N. L. iz Škofje Loke ima svojo šiviljsko obrt. Zaposlenih ima vedno po nekaj vajenk. S temi vajenkami pa ni sklepala pravočasno vajeniških pogodb in z nekaterimi od njih jih sploh ni sklenila. Vajenka tudi ni plačevala mesečnih zaslužkov. Delati so ji morale več kot 8 ur dnevno in porabila jih je za razna hišna dela. Z vsem tem je kršila predpise, ki urejajo delovne odnose vajenk. Zaposlenih vajenk ni v redu prijavljala Okrajnemu zavodu za socialno zavarovanje v Kranju oziroma ekspozituri v Škofji Loki. Ko je letos v januarju neka vajenka zbolela, je morala sama plačati zdravnika in zdravnika, prav tako pa tudi v času boleznih ni prejela nobene bolniške oskrbine. N. L. se ni držala predpisov o socialnem zavarovanju in tako kratila vajenkam pravice, ki jim gredo na podlagi socialnega zavarovanja. Sodišče je pri odmeri kazni upoštevalo, da se je obtožena kot privatna obrtnica že več let okoriščala na škodo vajenk z že navedenim načinom, predvsem pa, da so morale vajenke delati še preko delovnega časa, kar je nedvomno škodljivo za mlade ljudi. Z ozirom na to je bila obsojena na 15.000 dinarjev denarne kazni.

I. G. iz Zagreba je v sredi julija t. l. prišel v Slovenijo. Najprej se je nekaj časa potikal okoli Bleda, nato pa se je podal v gozdove Zelenice v bližini jugoslovansko-avstrijske meje z namenom, da tam nekje prekorači državno mejo in pobegne v Avstrijo. Na skrivnem pohodu proti meji pa se je go zalotili obmejni organi in ga aretirali. Svoje dejanje je pred sodiščem priznal ter je bil ob upoštevanju okolnosti obsojen na eno leto.

F. Z. iz Strahinja pri Naklem je dopolnil komaj 18 let, pa se je moral zagovarjati pred sodiščem zaradi raznih kaznivih dejanj, katera so v glavnem posledica prevelike

okolnosti obsojen na eno leto.

Kolporterja, ki bi raznašal časopis v četrtek zvečer in v petek dopoldne nujno išče Uprava „Glasu Gorenjske“

vajanje omenjenih pevskih zborov. Predvsem Javorničani so pakazali velik napredek, pa tudi žirovniški pevci ne zaostajajo dosti za njimi. Zaradi velikega zanimanja bodo koncert 25. t. m. ponovili na Koroški Beli in organizirali še več gostovanj po radovljiškem okraju.

ristneje uporabili v korist vseh Kranjčanov.

Žirovničani so s toplimi čustvi do Trsta in cone A v svojih protestih izrekli odločnost braniti naše pravice. Lahko rečemo, da so zadnje demonstracije v zvezi s pripravami za volitve zajele slehernega občana in da ni človeka, ki ne da bi obsojali krivic, ki nam jih hoče prizadejati sovražna politika. V petek, 16. oktobra, so bili po vsej občini zbori volivcev, na katerih so se občani pogovorili o bližnjih volitvah. Za republiškega kandidata so izbrali priznanega borca in političnega aktivista dr. Miho Potočnika, za zveznega poslanca pa tov. France Perovška, ki ga še iz partizanskih borb poznajo vsi Gorenjci. Volivci so razpravljali tudi o delu občinskega odbora, o novi šoli, o gradnji kino dvorane in naglasili potrebo po novi ambulanti in vodovodu. Kritizirali so tiste, ki so s prekomernim zalaganjem z živili škodovali skupnosti.

Naj se zdi komu še tako neverjetno, — Prešernovo gledališče ima najhvalejše obiskovalce med učenci v gospodarstvu in učenci Tekstilnega tehnikuma! Pa čeprav le mladina, — takšne tople pričujočnosti, toliko srčne kulture in tihega sprejemanja (pa čeprav na — upajmo, da jih prihodnje leto ne bo več! —

V prejšnji številki smo vsem naročnikom priložili polnožnice. — Vabimo jih, naj čimprej poravnajo zaostalo naročnino.

Uprava „Glasu Gorenjske“

neprijetno razmiganih stilih naši igralci skoro niso vajeni! Res, še dolgo nam bo ostala v spominu popoldanska predstava „Hlapcev“, ki smo jih 15. oktobra uvrstili v njihov abonma. Tokrat je tudi prvič gostoval pri nas prvak ljubljanske Drame Maks Furijan v vlogi župnika (Jože Pristov je namreč odšel k vojakom), ki je bil nad lepim sprejemanjem prav tako prijetno presenečen.

Uprava gledališča je sklenila, da jim za priznanje in zahvalo vključiti v redni abonma pravljico igrano „Krog s kredo“ brezplačno. Datum predstave bo objavljen.

dat za Zvezno skupščino tov. T. Brejc. Volivci so pozdravljali izvajanja govornika in ga ponovno prekinjali z mediklji in dolgotrajnim ploskanjem.

Po volivnem zboru so krenili zborovalci s sindikalnimi prapori na čelu po mestu in z glasnim vzklikanjem ponovno manifestirali za naš Trst. Volivci so se razšli s trdnim sklepom, da bo Kamnik pri novembrskih volitvah pokazal prav tako enodušnost in zavvednost kot pri tržaškem vprašanju.

Iz Medvoda

14. oktobra so bili na zboru volivcev v Medvodah predlagani naslednji kandidati: za Zvezno ljudsko skupščino tov. Tomo Brejc, za Republiško pa Ignac Voljč in Stane Keber. Predsednik občine je poročal, da so investicije za leto 1954 vložili v gradnjo nove gimnazije, stanovanjskega bloka, občinskega doma, razširitev vodovoda, regulacijo Sore, pravilo občinskih cest in elektrifikacijo vasi Zlebe. Volivci so obsodili nediscipliniranost trgovskih poslovodij in vseh, ki so se na škodo skupnosti preveč zalagali z živili. Vsi prisotni so odločno izjavili, da Trsta in cone A ne bomo pustili Italijanom.

Dopisujte v „Glasu Gorenjske“

Iz Gorici

Preteklo nedeljo se je v Goricah zbralo nad 300 volivcev, da določijo kandidate za republiško in zvezno ljudsko skupščino. V zvezni zbor proizvajalcev so soglasno predlagali tov. Borisa Zihlerja, v republiški zbor pa predsednika domače občine M. Koširja in predsednika tržiške občine L. Cerarja. Na zborovanju so razpravljali tudi o tržaškem vprašanju in poslali protestno pismo zveznemu Izvršnemu svetu. Volivci so se zanimali tudi za nekatera gospodarska vprašanja občine: kako je z

Iz Loke

NOVO GIMNAZIJSKO POSLOPJE V ŠK. LOKI

Gradnja novega gimnazijskega poslopja v Škofji Loki se približuje koncu, tako da bo možno v naslednjem tednu pričeti s poukom. S tem bo imela nova popolna gimnazija vse materialne pogoje za uspešen razvoj. V bodoče bo treba še rešiti vprašanje telovadnice, da bo istočasno možen pouk v dveh ločenih skupinah (fantje, dekleta). — Prav tako bo treba prihodnje leto prostor za novim poslopjem preurediti tako, da bo služil svojemu resničnemu namenu: v šolsko dvorišče, oz. telovadišče z igriščem. Novo poslopje bo slovesno izročeno svojemu namenu dne 25. okt. dopoldne. Odprl ga bo Boris Zihler. Za pomembno slavlje bo gimnazijsko vodstvo izdalo tudi posebno priložnostno publikacijo s historiatom šole, izvlečki iz otvoritvenih svečanosti in drugim dokumentarnim gradivom.

Kavarna Evropa, Kranj

priraja v zimski sezoni vsak petek ob 19. uri KONCERT znanega veselca TRZIŠKEGA KVINTETA. Vstopnina 200 dinarjev na osebo, ki se zaračuna v potrošnjo.

OBJAVE • SPOREDI • OGLASI

GLEDALIŠČE

Prešernovo gledališče Kranj
Nedelja, 25. okt. ob 16. uri: Cankar, „Hlapci“. Izven. — V vlogi župnika gostuje Maks Furijan, član ljubljanske Drame.

Četrtek, 29. okt. ob 20. uri: Alfred Gehry, „Sesto nadstropje“. Premiera.

Sobota, 30. okt. ob 20. uri: Alfred Gehry, „Sesto nadstropje“. Izven.

KINO

Mestni kino „Radio“, Jesenice: do 27. oktobra ameriški film „Sužnja preteklosti“. — Predstave ob delavnikih ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. V soboto in nedeljo ob 20. uri dvojni program: „Sužnja preteklosti“ in „Mreža“. V nedeljo matineja ob 10. uri. Cena za mladino 10 din, za odrasle 20 din. 28. do

30. oktobra ameriški zabavni film „Festival Charlija Chaplina“.

Kino „Plavž“, Jesenice: od 24. do 27. oktobra angl. film „Mreža“. Predstave ob 18. in 20. uri. V nedeljo matineja istega filma ob 10. uri. V soboto in nedeljo ob 20. uri dvojni program „Mreža“ in „Sužnja preteklosti“. Od 28. do 30. oktobra avstrijski film „Eva podeduje raj“. Predstave ob 18. in 20. uri.

Kino Javornik - Kor. Bela: do 25. oktobra ameriški film „Bamby“. Predstave ob 18. in 20. uri.

Kino „Storžič, Kranj: do 23. oktobra ameriški film „Podvodna četa“. 24. do 26. oktobra jugoslovanski film „Sinji galeb“. Predstave ob delavnikih ob 16., 18. in 20. uri. Matineji v nedeljo, 25. oktobra ob 8.30 uri „Sinji galeb“, ob 10. uri „Podvodna četa“. Od 27. do 30. oktobra francoski film „Vsi smo morilci“.

Kino Svoboda Strazišče — Kranj: 22. in 23. oktobra „Sinji galeb“; predstave ob 19. uri. 24. in 25. oktobra ameriški film „Podvodna četa“. — Predstave v soboto ob 17., 19. in 21. uri, v nedeljo ob 15., 17. in 19. uri. V nedeljo matineja „Sinji galeb“ ob 10. uri.

Mestni kino Kamnik: od 24. do 28. oktobra ameriški film „Veliki Caruso“. Od 29. oktobra do 2. novembra ameriški film „Odločitev pred zoro“.

Mestni kino Domžale: do 25. oktobra ameriški film „Podvodna četa“. 28. in 29. oktobra jugoslovanski film „Občinsko dete“.

MALI OGLASI

Poceni prodam strožnico — (draksl). Naslov v upravi lista.
Prodajam novo moško kolo in žensko kolo, dobro ohranjeno, tudi proti vrednosti. Gregorčičeva 2, Kranj.

Učenca, ki bi imel veselje do steklarke obrti sprejemem takoj. Pogoji: zdrav, uren, marljiv, pošten in lepega vedenja. Rudolf Hlebsč, steklar, Kranj.

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega moža, očeta, starega očeta, strica **Alojzija Zakrajška**

smo prejeli toliko izrazov sožalja, poklonili ste mi toliko cvetja in vencev, spremili ga v tako častnem številu na njegovi zadnji poti, da se ne moremo zahvaliti vsakemu posebej.

S tem se vsem prav iskreno zahvaljujemo. Posebna zahvala godbi Svobode, PGD Kranj, pevskemu društvu „Enakost“, ZB Kranj in govorniku tov. G. Puharju ob odprtem grobu. — Zalujoča družina Zakrajšček.

Tombola

Rdečega križa bo v nedeljo, 25. oktobra t. l. v Kranju

Pričetek ob 13. uri popoldne

GOSPODARSKI KOLEDAR 1954

bo izšel iz tiska pravočasno. Zato je le še nekaj dni za naročilo reklamnih oglasov in uvrstitvev naslovov gospodarskih organizacij v seznam, ki bo objavljen v tem koledarju.

Državna gospodarska podjetja in obrati, podjetja in obrati združnih in družbenih organizacij, obrtne in nabavno prodajne zadruge, kmetijske zadruge in gospodarski zavodi ter ves privatni sektor naj uporabijo to priliko in naj popularizirajo svoje proizvode, kvaliteto proizvodov, cene in svoje usluge. Oglas v „Gospodarskem koledarju 1954“ je najboljša, najcenejša in celoletna reklama!

Podjetja, ustanove, zadruge, družbene organizacije, delavci, nameščenci, obrtniki, kmetje, gospodinjice: Se danes naročite „Gospodarski koledar 1954“, ki je najboljši strokovni priročnik in svetovalec vsakemu poslovnemu človeku. Zato priporočite v službi, v organizaciji in doma ter vsakemu znancu, naj naročijo „Gospodarski koledar 1954“. Od 15. X. 1953 dalje velja prednaročniška cena din 300.— za izvod.

Vsa naročila pošljite upravi časopisa „Nova proizvodnja, obzornik napredka v tehniki in gospodarstvu“, Ljubljana, poštni predal 331, (tekoči račun NB Ljubljana, 601-T-160).

Med palačami in prenočiščimi nad obrežjem so ozki vhodi v mesto. Na mostovžih sedijo, klečijo in čepijo bomo oblečeni »sveti možje«. To so poklicni svetniki, ki jih spoznaš po lesenih rožnih vencih, zapušeni zunanosti, poduhovljenem pogledu in — vztrajnem beračenju. Po jutranjem kopanju preprčiljivo pozdravljajo sonce in gojijo »jogo«, indijsko gimnastiko, ki »krépi telo in človeku omogoča koncentracijo misli na večno in brezmejno«.

Pridemo v samo mesto. V ozkih ulicah stojijo drug ob drugem nešteti templji in mošeje. Lepe in neokusne figure božanstev nas gledajo z večnim brezizraznim pogledom. Vse so okinčane s cvetjem, polite z mlekom, obdane s posodami tlečega kadila. Okrog njih se zgrinjajo romarji, jim darujejo kokosove orehe, odišavljeno in navadno Gangovo vodo, ki jo nosijo vsako jutro v velikih vrčih z obale, cvetje, riž in — denar. Njihova pobožnost je drugačna kakor pri nas. V njihovih templjih se množica gnete, govori, poje in vpije. Vse je videti brez določene ceremoniale, kakor da bi vsak posameznik izražal svoja verska čustva, kakor ve in zna.

Prerivamo se skozi gnečo. Na ulicah kar mgolji prodajalcev, romarjev in beračev. Prodajalci skoraj dobesedno sedijo drug drugemu na glavi. Ob cesti so druga nad drugo — kakor na policah — prodajalnice odpadkov, cenenege in dragocenege nakita, lončenih in medeninastih posod, okrasov, spominčkov, znakov boga Šive, in slovite benareške svile. V Benaresu je vse polno tkalcev, ki na ročnih lesenih statvah izdelujejo krasne sarije, rute in šale iz brokata, pretkanega z zlatom ali srebrom. Skozi stoletja so doslegli tako spretnost, da so njihovi izdelki prave umetnine. Seveda ti mojstri že dolgo niso več lastni gospodarji. Svilo tko za nakupovalce, ki jim dostavljajo material, plačujejo delo in organizirajo prodajo izdelkov.

Vpitje in hrušč sta največja ob vhodih v svetišča. Presečna dolga, tiha vrsta belo oblečenih žena. Molče slonijo ob zidovih in le iztegnjene dlani nam pričajo, kakaj so tu. To so indijske vdove.

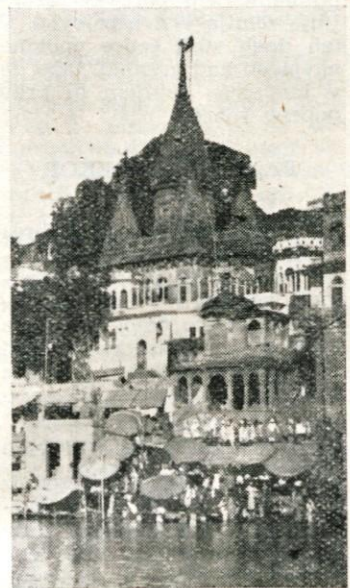
Vdova v Indiji postane skoraj brezpravno bitje. Ne sme se udeleževati svečanosti, ne sme se hraniti skupaj z ostalo družino, ne sme vstopiti v svetišče, ko so tam obredi. Povsem mora zanemariti svojo zunanost, nima nobene lastnine, sme se oblačiti samo v navadno belo ogrinjalo iz

Jelko Zagar

domačega platna. Hodi vedno bosa. Moških ne sme pogledati. Zaradi visoke umrljivosti je v Indiji mnogo takih obsojenk na dosmrtno bedo in prezir. Med njimi so tudi petnajstletne!

Ustava seveda določa popolno enakopravnost žene. Toda daleč je ustava od indijske vasi. In teh je nad šest sto tisoč! Niti grozotnega običaja »sati« — sežiganja živih vdov — še niso zatrli. Samo v prvi polovici letošnjega leta je oblast zasledila pet sto takih primerov.

Dolga, bela vrsta človeških bitij z globokimi, črnimi, brez-

Kopališče Manikarnika

upnimi očmi. Ena sama, nikdar izrečena in venomer kričeča obtožba.

Z nelagodnim občutkom krivde človek še bolj hiti stran od osrednjega »Zlatega templja«.

Šri Višvanata drugim svetiščem in presenečenjem nasproti. Vidimo hindujske templje, posvečene Ganešu, bogu-slону, ki sedi na svojem »vozilu« — podgani. Tu je svetišče Hanumana, mitološke opice-polboga, ki nastopa v Ramajani in je baje s svojo četo opic zgradil most iz Indije na Cejlon. V Sukarešvarjevem templju bodoče matere prosijo, da bi dobile lepe sinove; iz vodnjaka Gjan Bapi, za katerega mislijo, da se je vanj umaknil originalni »lingam«, znak boga Šive, pa pravoverni Hinduusi dobijo požirek vode, ki jim da najvišje duhovno pro-

IZ INDIJE

SVETI BENARES

netresljiva gmota zlata in blata

(Nadaljevanje in konec)

svetljenje. V Bajronatovem svetišču po božje častijo Kotvala, mestnega zaščitnika, ki jaha na nevidnem psu. Braman maha s pahljačo pavjega perja in tako odganja hudobne duhove od obiskovalcev, ki v zahvalo mečejo prispevke v olupek kokosovega oreha. V nepalskem templju, zgrajenem v kitajskem slogu, vodniki vsiljivo opozarjajo na številne nedostojne reliefe s kar se le da erotičnimi prizori in tujcem neubranljivo ponujajo fotografske posnetke.

Prav tu bi bilo treba omeniti zabavno zgodbo o gospodični Mayo, ameriški novinarki, ki je pred leti po sedemdnevem obisku v Indiji napisala o tej deželi kar celo knjigo. Kratko poglavje je posvetila hinduski veri in se posebej ustavila na Benaresu.

Mesto Benares je sedež kulta boga Šive. Šivin znak »lingam« je stilizirano, večinoma iz kamna izklesano moško spolovilo. Je to ostanek starega kitajskega filozofskega načela »Tao« in se je v Indiji za potrebe vsakdanjega bogočastja tako poenostavil in približal dojemljivosti preprostega vernika. Številne lingame vidimo skoraj v vseh indijskih templjih, zlasti Šivinih. Nekateri templji so obdani z velikim številom teh idolov, ki jih ljudje po božje častijo. Za po navnosti in nizki izobrazbi slovečega povprečnega ameriškega turista je to seveda veliko pohujšanje, ki vzbuja zgražanje in posmeh.

Prav tako se je zgodilo tudi omenjeni Miss Mayo. Užaljena puritanska morala ji je narokovala nespameten članek, v katerem se je jezno in zviška škandalizirala nad »pregrešno in nemoralno« indijsko religijo. Sledil je val ogorčenja po vsej Indiji. V časopisih jo je »oč naroda« Mahatma Gandhi hudo napadel in dejal, da le pokvarjena domišljija Zapadnjakov v čaščenju lingama, simbola ustvarjanja, tega »brezobličnega božanstva«, vidi kaj slabega. Dolgo je trajala časopisna gonja proti zahodni, zlasti ameriški dekadenci.

Se danes tako-le svetujejo časnikarjem, ki obiščejo Indijo: »Ne bodite Miss Mayo!«

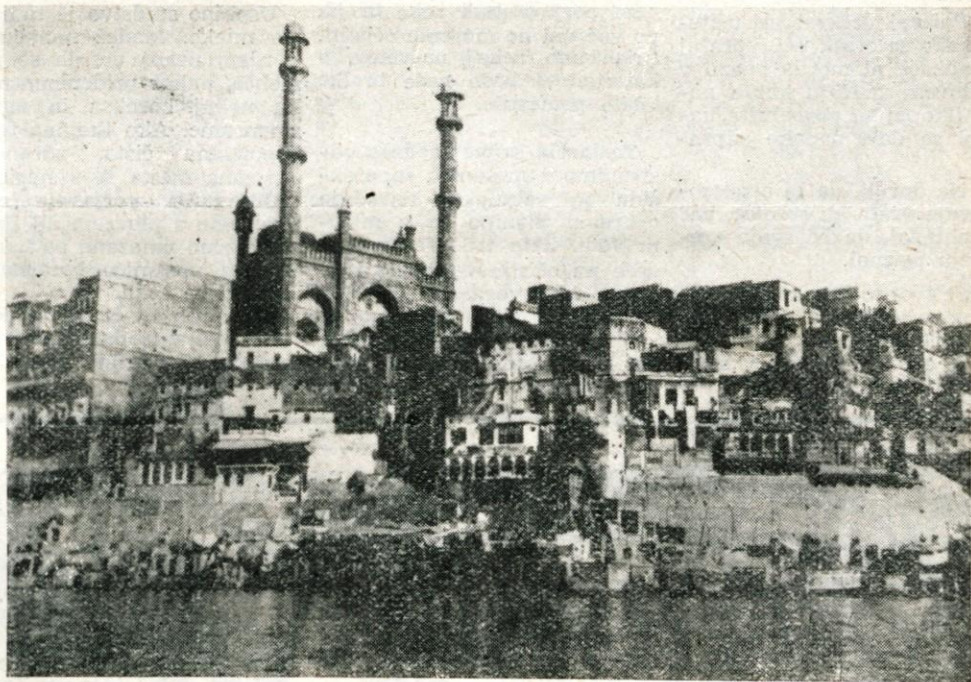
Pa zapustimo ta del mesta in se popeljimo v nekaj km oddaljeni Sarnat! — Povsem drug svet, čisto drugo vzdušje. To je kraj, kjer je Buda baje imel svojo prvo pridigo. Odtod se je razširil budizem in od takrat je Sarnat ostal svet kraj budistov. Doživel je zlato dobo budističnega Asokinega cesarstva, na ruševinah starih »stup«, visokih grobnic z relikvijami, so gradili nove in spet nove. V muzeju so zbrali kamene stariše kipe in druge zgodovinske ostanke neprecenljive vrednosti in nedosegljive lepote. Na tej točki je indijski kiparstvo najbolj podobno grški klasiki, vendar v svoji poduhovljeni zadržanosti še bolj očarljivo.

Cez stoletja je sledila doba muslimanskih Velikih Mogulov. O takratnem sijaju in bogastvu priča ta-le arabski napis na razvalinah starega stolpa: »Ker je Humajun, kralj sedmih strani neba, sedaj bivaj oč v raju, blagovolil priti sem in tukaj sedeti ves dan, in ker je s tem povečal sončni sijaj, — se je Akbar, njegov sin in ponižni sluga, odločil zgraditi na tem mestu ta-le vitki stolp, ki se dviga k mo-

dremu nebu. Bilo je prav leto 996 po Hedžri, ko je bila zgrajena pričujoča lepa stavba.«

Stoletja so odhitela brez povratka. Razušle so se stupe, zlomili so Asokine železne stebre z vrezanimi besedili zakonov, levje kapitole so odnesli v muzej in jih sprejeli v indijski grb. V kitajski pagodi v Sarnatu vsak večer beli menihi z melodiozno pesmijo vdanost častijo prvega boga-človeka, edinega dobrega plemiča, edinega pravičnega kneza, Sidhartha Guatamo, ki si je s svojimi svetimi življenji, popolnim človekoljubjem in dolgotrajnim napornim razmišljanjem pridobil ime Buda (prosveteni, učeni). Tudi to prvotno po svoje revolucionarno filozofijo so premagali, ko so jo spremenili v religijo.

Kako majhni smo, ko spoznamo, koliko krščanstvo dolgoje budizmu, ki je za celih 700 let starejši, — od osnovne moralke do presenetljivo podobnih legend, zvonov, ceremoniale in celo podob. Kako majhna in mizerna je misijonarska cerkev benareškega »cantonmenta« s svojim rutiniranim izpovedovanjem, dogmatičnim lisjačenjem in ozkosrčno slaboumnostjo — ob

Benareško nabrežje Panča Ganga z malo Akbarjevo mošejo

Za las je manjkalo ...

Ob žirovskem občinskem prazniku

Objavljamo dva dogodka iz gradiva o udeležbi Žirov v narodnoosvobodilnem boju, ki ga je zbral tov. Bačnar in ga prijazno odstopil našemu listu.

V dneih 1., 2. in 3. avgusta 1943 se je naša partizanska vojska premikala na Dolenjsko. Tedaj je bilo na Žirovskem vrhu zbranih okoli tisoč mož Gorenjske brigade. Okupator je nameral vso to vojsko v celoti uničiti. Pripravil je eno največjih ofenziv pri nas, tako imenovano žirovsko ofenzivo.

Žirovska ofenziva, — to so bili za nas dnevi in noči groze, dnevi volje in herojske požrtvovalnosti naših borcev v boju za svobodo. Nemcem je poveljeval esesovski general Roesener. Uporabili so vse orožje, s katerim so razpolagali. V borbo so vključili številne tanke in oklopnjake, letala in vse vrste avtomatskega orožja.

V zgodnjem jutru 1. avgusta 1943. so Nemci pripeljali v Žiro 10.000 mož SS-policije, žandarmerije in vojske drugih rodov. Obkolili so Žirovski vrh, na katerem je bila naša vojska. Iz Gorenje vasi so prodirali s kamioni in oklopnjaki do vasi Lučine in naprej ob meji, z Žirovske strani pa proti Račevu. Tako so obroč popolnoma

zaključili. Na razpolago so imeli tudi dve radioodajni postaji. Kljub temu pa je velik del naše vojske z Žirovskega vrha že pred popolno obkolitvijo prešel v okoljevalni pas in se umaknil. Več sto borcev pa se je znašlo v švabskem obroču.

Ponoči so Nemci z vseh strani razsvetljevali okolico z reflektorji. Pričela se je borba na življenje in smrt. Grmenje je bilo strašno. Žirovci, ki so skoraj vsi imeli svoje družinske člane v obkoljenem pasu, so s strahom pričakovali izida borbe. Obroč se je začel vedno bolj zoževati. Mnogi borci so opupavali, češ, da ni zanje nobene pomoči več, ker bodo z gotovostjo vsi uničeni. Nihče v teh strašnih nočeh ni zaspal. Toda tudi velika premoč sovražne armade le ni mogla streti borbenega duha, dokler je bilo vsaj drobec upanja na rešitev. Morala borcev je bila nezlomljiva.

Naša vojska je odstopala le korak za korakom. Sovražniku ni dopustila, da bi kdaj nepričakovano prodril naprej, toda obroč se je stalno zoževal

Nekateri, ki so iskali rešitve sami in se odtrgali od glavnine, so prišli brez izjeme v roke sovražniku. Nemci so jih takoj odpeljali ter jih razkazovali v Žireh, da bi s tem pokazali svojo moč in brezuspešnost naše borbe. Na terenu so

Rešeni so se drugi dan fotografirali pred istim zidom

mrzlično delati. Ugotavljali so sovražna mitraljezka gnezda, koncentracijo vojske in vsak sovražni premik. Vsi so bili na delu, da bi rešili nevarni položaj. Napravili so skice in načrte, kje je najšibkejša točka sovražnega obroča in kje bi se dalo z najmanj žrtvami prebiti obroč.

Dne 3. avgusta se je na terenu pri belem dnevu posrečilo prebiti se in prinesiti skice do glavnine naše vojske. Padla je odločitev. Dva domačina, ki sta poznala položaj, sta prevzela vodstvo in pozvala vojsko, naj jima mirno in v največji tišini sledi. Kmalu po polnoči so se neslišno približali nemškimi zasedam. Reflektorji so razsvetljevali okolico

mačinov so po vseh hišah vztrepotala. V jutranji tišini je bil ta klic boja za življenje tako mogočen, da ga ljudje ne morejo pozabiti. Slišali so ga menda po vsej žirovski kotlini.

4. avgusta ob treh so se zadnji obkoljeni partizani — 400 jih je bilo — prebili v svobodo. Le dva od njih sta padla pri tem silnem človeškem plazu, ki je zdrvel na Selu z obkoljenega Žirovskega vrha. Tam stoji sedaj spomenik padlim borcem.

Takoj po prodoru so borci na Ledinci zapeli »Nabrusimo kose«. S to ofenzivo je sovražnik doživel enega izmed največjih porazov pri nas, partizani pa so spoznali, da so neuničljivi in da se z junaštvom da doseči vse.

Dne 21. oktobra je dala narodnoosvobodilna vojska ultimatum zasedbenim edincem, da do petka, 22. oktobra 1943 ob 14. uri zapustijo kraj ali pa se predajo. Umik je bil sovražniku skoraj nemogoč. Razburjeni so frici begali po dolini sem in tja in iskali rešitve. Kradli in streljali so brezumno, ker niso imeli izhoda. Sele 23. oktobra so dobili zadostno pomoč v oklopnjakih. Pobrali so vse vozove in konje, naložili 20 avtomobilov znanih žirovskih čevljev in usnja, s čimer so Žiro popolnoma izropali. Pri

umiku so morale partizanske enote delati zelo obzirno in previdno. Županstvo je z županom Seljakom na čelu izdalo proglaš, da na zahtevo okupatorja ne sme pasti noben strel. Za vsakega ranjenega Nemca bodo ustrelili 50 domačinov, za vsakega mrtvega pa 100. Da si zagotovijo umik, so 23. oktobra zjutraj aretirali 7 domačinov, večinoma aktivistov. To so bili: Jaka Plesternjak, Leander Mlinar, Franc Bizjak, Rudolf Bačnar, Valentin Kržišnik, Jože Vrabec in Anton Zakej. Okrog poldneva so jih postavili pri sedanji gostilni »Sora« pred žid in ves čas nemškega umika so bili vanje naperjeni mitraljezi. V kritičnih trenutkih, okoli 14. ure, niso smeli med sabo niti spregovoriti. Ob 20. uri so jih naložili na zaprt avtomobil in jih odpeljali s seboj do Gorenje vasi. Med potjo so se Nemci razgovarjali o njih in nekdo je med drugim dejal: »Ti bodo tako ali tako ustreljeni.« V Gorenji vasi so jih nekaj časa čuvali, nato pa jih je žandarmerijski komandir Maver, doma s Koroškega, ki jih je tudi aretirjal, na svojo odgovornost nagnal z besedami: »Verschwinden sie sofort!«

Rekel jim je še, naj ne gre do nazaj. Zato so se v Gorenji vasi takoj poskrili in naslednje jutro prišli v že osvobodene Žiro. Tako so Žirovci doživeli svojo osvoboditev.

mirni liriki širokogrudnega vse ljubečega in vse odpustajočega v preteklost zasanjanega Sarnata! Cantonment je med naturalističnim vrvenjem benareških nabrežij in tiho pesmijo sarnaških poljan baš na sredini. In vendar je Zahod še v reakcionarnosti daleč pod obema! Daleč pod azijskimi duhovnimi horizonti...

Nad vsem tem Benaresom, med vso to nesrečno religiozno ekstazo ran, fanatikov, debeluhov, svetih krav, zlatarjev, opic, nosečih žena, profesorjev, steklarjev, beračev, hotelirjev, svečnikov, otrok, ki nikdar ne jočejo, nad tem odvratnim vrtnicem čolnarjev, svetnikov, kongresnih funkcionarjev, kroničnih pangistov, svilarjev, pravnikov, maharadž, potrhih misionarjev in postopačev pa vendar lebdi nekaj lepega — indijska umetnost, ustvarjalni duh tega kljub vsemu čudovitega ljudstva, ki človeka nezadržno vleče nazaj, nazaj v sveto mesto Benares.

Morda nikjer na svetu mističizem in lepota nista v tako očitnem nasprotju, kakor prav v Benaresu. In tako prepojena drug z drugim! V imenu zahodnega okusa je Miss Mayo zavrgla oboje. V imenu lepote je oboje sprejel John Plott, ameriški štipendist koncerna Birla, ki se je — tragična žrtev lastne nerazodnosti — v Benaresu spreobrnil v Hinduusa in tako postal krajevna atrakcija za inozemske turiste.

Ce je starodavno verovanje za Indijo najbistvenejše obelježje, potem je Benares brez dvoma najbolj indijsko mesto. Ker pa to ni več res, ker v Indiji čedalje bolj prevladujejo druge značilnosti, ker je ta dežela v vrtincu nadčloveških naporov hitrega razvoja, postaja Benares vedno bolj tipičen ostanek davnine. S časom bo privlačil le še inozemce. Večina take, ki se iz beograjskega hotela »Majestic« vozijo na Oplenac in mislijo, da gledajo Jugoslavijo.

1. Svetlosiva obleka iz lahkega volnenega blaga. Rumena pas in manšete jo napravijo zelo učinkovito. 2. Prijeten, enostaven model iz pepita tkanine. 3. Eleganten jesenski plašč svetle barve.

Materam šolskih otrok

1. Skrbi, da bo imel otrok dovolj hrane, spanja in svežega zraka.
2. Oblači otroka skromno, da ne postane prevzet, dovolj toplo, da se ne prehladi, a ne preveč, da se ne pomehkuži.
3. Razdeli dan tako, da bo imel otrok zadosti časa za učenje, pa tudi za zabavo.
4. Nadzoruj otrokovo učenje in naloge, ne dovoli, da bi se učil ponoči.
5. Za otrokove prestopke ga kaznuj sama, ne straši ga z očetom.
6. Poizvej večkrat pri učitelju, kako se otrok uči, vprašaj ga tudi, če ni morda opazil v otrokovem značaju kakih napak. Skupaj se posvetujta, kako bi se dale napake odpraviti.
7. Ne dovoli, da bi otrok tožil svoje brate ali sošolce, pač pa zahtevaj, da bo svoje grehe sam priznal.
8. Če tvoj mož kaznuje otroka, pa se ti zdi, da je bila kazna prehud, ne povej tega vpriču otroka, pogovori se z njim, ko bosta sama.

9. Pazi, s kom se otrok družiti in ne dovoli, da bi imel slabe prijatelje.
10. Skrbno nadzoruj knjige, ki jih bere, in ne pusti mu knjig, ki niso zanj.

11. Ne dovoli otroku ničesar, kar mu ne klovoli tudi oče.
12. Vpriču otrok se ne prepiraj z možem, ker potem izgubijo otroci spoštovanje do staršev.

Praktični nasveti

Sadni sokovi puščajo na tkaninah madeže, ki jih z navadnim pranjem težko odstranimo. Jezimo se zlasti nad namiznimi prtji, otroškimi perilom in oblekami, ki so polne rumenkasto-rjavih madežev. Pri pripravljavanju sadnih konzerv nam porjave tudi roke in jih po več dni ne moremo očistiti. Prinašamo nekaj nasvetov, s katerimi si bodo naše bralke lahko pomagale.

Zastarele sadne madeže odstranimo z mešanico superoksida in salmiaka; nazadnje operemo tkanino še v mlačni vodi. Zelo trdovratne madeže pa očistimo z vrolo raztopino klorovega apna in vode (4 g klorovega apna na 1 l vode). Delati moramo hitro, ker klor tkanino razjeda; nato jo moramo še dobro oprati v

mlačni milnici in izprati v veliki količini čiste vode.

Maže na svetlih oblekah odstranimo s čistim alkoholom, ra pisanim pa s salmiakom (preizkusiti moramo na krpici, če je barva stanovitna).

Uspešno sredstvo je tudi kislo mleko. Madež namakamo v njem nekaj ur, da se razmehča, nakar pridenemo mleku nekaj boraksa in madež zmcemo. Ako tkanina še ni popolnoma čista, zdrgnemo umazana mesta še s spirantom.

Od sadja porjave roke zdrgnemo s plovcem ali limono. Močno umazane pa namažemo z mešanico boraksa in limoninega soka. Kar velja za druge madeže, velja tudi za sadne: čim manj časa so v tkanini, tem lažje jih odstranimo.

Nezadostna telesna teža

Telesna teža je zelo važen faktor za naše zdravje. Zato je potrebno, da se večkrat stehamo in da skušamo preprečiti vsak velik odklon od normale. Zlasti nevarno je hitro shujšanje. Nezadostna teža ima lahko težje posledice za organizem.

Znano je, da so ti ljudje zelo nervozni, razdražljivi (to je povsem naravno, ker končiči živcev niso zaščiteni s potrebnim slojem masti) in se hitro utrudijo. Zaradi premajhne telesne odpornosti mnogo hitreje podležejo boleznim.

Motnje so često v prebavnih organih. Zelo priporočljivo je uživanje soka, ki ga napravimo iz sadja ali zelenjave (jabolka, pomaranče, paradižniki). Pijemo ga četrt ure pred jedjo. Tudi ni redko, da ljudje prehitro jedo. Hrana se v ustih ne premeša z zadostno količino sline, to pa otežkoča delo prebavnih organov. Temeljito žvečenje je pogoj za pravilno prebavo.

Zelenjavo in sadje imejte pogosto na vašem jedilniku. Uživate dosti mleka in mlečnih proizvodov, mesa in črnega kruha. Za apetit je odlična tale pijača: rumenjaku dodajte žlico medu in kozarec pomarančnega soka. Vse to mešajte, dokler se ne peni. Pijte pripravljeno pijačo med rednimi dnevnimi obroki.

Slabotni in suhi ljudje imajo često slabo razvite prebavne organe, majhen želodec in prekratka čreva. Zato je zanje važna, da želodca ne obremenijo preveč — jedo naj večkrat in manj.

Poleg hrane je vsakemu organizmu potreben čist zrak in gibanje. Gimnastike se nikar ne izogibajte. Tudi ne smete biti preveč občutljivi za vsakdanje skrbi in tegobe.

Za kratek čas

„Ti Lumpi, če ne bo kmalu kakega drevesa, bo nesreča!“

ZANIMIVOSTI

BENCINSKA POPLAVA

Ker so popokale podzemeljske cevi za bencin, je prišlo v Bostonu do prave bencinske poplave. V nekem delu mesta se je v kratkem času razlilo po ulicah 4 milijone litrov te dragocene tekočine. Vsled nevarnosti, da bi nastal požar, ki bi imel katastrofalne posledice za vse mesto, so bile mobilizirane vse razpoložljive policijske moči.

HELIKOPTERJI BODO POSTOPOMA ZAMENJALI AVTOMOBILE

V desetih letih — tako menijo izvedenci — bodo v svetu, seveda najprej v ZDA, uporabljali za prevoz na daljavo do 500 km izključno helikoptere. Sprejeli bodo do 40 potnikov naenkrat.

MESTO NA EKVATORJU

Quito je edino mesto na svetu, ki je točno na Ekvatorju. Vsak prvi dan poletja in jeseni se sonce premika točno po namišljeni poti, ki razdeljuje zemljo v dve polovici. V teh dneh stoji sonce opoldne navpično nad mestom, tako da v tem času v njem ni prav nobene sence.

PANAMSKI PREKOP IN VOJNA

V miru prav vse ladje brez razlike plujejo skozi Panamski kanal. ZDA pa so s posebnim dogovorom s Panamo obdržale pravico določiti, katere ladje smejo v času vojne pluti skozi važni prekop, ki veže Atlantik s Pacifikom.

ČUDEN SVETOVNI REKORD

Avstralec Alex Anderson iz Melbourn je človek z najmočnejšim tilnikom. Rekorda ki ga je postavil že 1938. leta, ni še nihče prekosil. Anderson si je okoli vratu navezal vrvo, oba konca pa sta dva moža z vso silo vlekla. Čeprav sta vlekla dvajset minut, se Anderson ni zadušil. S silno močjo vratnih mišic je preprečil, da bi se vrat zožil toliko, da ne bi mogel več dihati.

„HEARST JUŽNE AMERIKE“

Človek, čigar polno ime je Assis Chateaubriand Banderroa de Mello, nosi danes naslov „Hearst Južne Amerike“.

Svojo kariero je pričel kot navaden novinarski reporter, proslavil pa se je, ko je imel poseben intervju s Hindenburgom. Danes je lastnik 28 dnevnih listov, 5 tednikov, 17 radio in 5 televizijskih postaj. Ima svojo novinarsko agencijo in nekaj letal.

5000 KM V PETIH URAH

Britansko letalsko društvo BOAC ima v načrtu, kot se vidi iz poročila predsednika Thomasa Mygessa, da bodo dali v letalsko službo za potniški promet letalo, ki bo preletelo ocean z brzino sonca. To se pravi, da bo letalo 5000 km dolgo pot preletelo v 5 urah. Potniki, ki se bodo vozili s tem avionom, bodo prišli v New York v istem času, kot so vzleteli v Londonu. Danes rabimo za to relacijo 13 ur.

PREPOVEDANO JE POČASI VOZITI

Nemški prometni organi so sporočili, da bodo v kratkem prepovedali počasno vožnjo po vseh avtostradah Zap. Nemčije. To prepoved bodo izdali zato, ker je zaradi velike razlike med maksimalno in minimalno hitrostjo bilo v zadnjem času veliko avtomobilskih nesreč. V prihodnje bodo šoferji morali voziti najmanj 40 km na uro.

2500 KNJIG NA LETO

Po podatkih zveznega bibliografskega instituta tiskamo v Jugoslaviji letno 2500 knjig. Poleg tega objavljamo nad 2000 brošur in periodičnih publikacij. Dnevno dotiskamo torej 6,9 knjige. Pa jih preberite, če jih morete!

NOVI RUDARSKI ČEVLJI

Nov tip zaščitnih čevljev za rudarje in delavce težke industrije, ki so ga pred kratkim izdelali, je bil razstavljen tudi na oktobrski razstavi čevljev v Londonu. Ti čevlji imajo kapico iz jekla in prevlečeno s tankim usnjem. Čevlji že izvažajo v številne dežele. Odpornost čevlja so preizkusili na ta način, da je čezenj zapeljal osební avto s petimi osebami, kar je približno dve toni. Na čevlju ni bilo sledu, da ga je povozil avtomobil.

Ariel Kassak:

— Ker je Williams zahteval izrecno tvojo pomoč. Dokler si v bolnici, ne boš mogel ničesar ukreniti.

— Kaj še! Harry, ti boš prevzel moje delo! Te kdo pozna izmed obeh gospodov? Nihče. Tudi mene ne poznata. Dobro. Ti postaneš Bert King, razumeš!

— Kakšen sijajen domislek! je vzkliknil Harry. In potem naj še kdo govori o ameriških sleparjih! Prevzel bom tvoje delo. Ne Gassmann, ne de Huentas za zamjenjavo ne bosta izvedela. Imenitno! Bert, ti si genij! Harry je zgrabil klobuk, da bi oddirjal. Bil je potreben gibanja, da si da duška.

— Adios, gospod King! je zaklical.

— Vaya con dios „gospod King“ je odvrnil gospod King.

Naslednjega dne je telefoniral notar Gassmann. Harry je prispel v njegovo pisarno v rekordnem času.

Gassmann je imel štirideset let. Bil je skrbno oblečen, precej obilen in dobrodušen gospod. Kdor je čital kroniko iz „velikega“ sveta, je videl, Gassmann s svojo lepo ženo obiskuje vse mondene prireditve. Ko sta se pozdravljala, je Harry vzdihnil. Kako lepo bi bilo imeti toliko denarja!

— De Huentas je ravnokar prispel, je rekel notar in pokazal s prižgano pipo proti drugi sobi. Saj veste, kdo je to, kajne, gospod King?

„Gospod King“ se je ozrl, da bi poiskal gospoda Kinga. Šele tedaj se je spomnil, da je on sam „gospod King“.

— Pojdite z menoj, da vaju seznanim! je rekel Gassmann.

Hip nato je Harry stisnil roko tajniku pokojnega multimilijonarja. Bil je to mož srednje postave, ožgan od sonca, kot človek, ki je bil leta in leta izpostavljen žgocim žarkom. Paolo de Huentas je imel goste, kodraste črne lase in črno bradico. Široko odprte oči za močnimi naočniki so gledale nedolžno, preveč nedolžno, se je zdelo Harryju.

Harry je zapustil oba izvršilca oporoke v razkošni notarjevi pisarni in se vrnil k Bertu v bolnico.

— De Huentas se mi zdi kakor morski ropar, ki je ravnokar pobegnil z galeje, je rekel.

— Dobro, dobro, je vzkliknil Bert nestržno. Toda povej mi vendar, kaj je s skrivnostjo! Kaj je najina naloga?

— To? No, da poiščeva dve milijonarjevi dedinji. To je vse.

— Samo to!, je vzkliknil Bert razočaran. Ali si vsaj videl oporoko?

— Sem. In povem ti, da ima nekatere presneto zaslojene pogoje. Poslušaj! Pokojni Williams je v svojem zakonu doživel polom, zato je postal neizprosni sovražnik zakonskih zvez. Imel je mlajšega

brata Petra. Poslal ga je v New York študirat slikarstvo. Peter se je tam l. 1906 skrivaj oženil z lastnim modelom, z neko Tamaro Malis. Leto za tem se jima je rodila hčerka Marga. Ko je Williams izvedel za bratovo poroko, je zbesnel, mu odtegnil svojo podporo ter izjavil, da ga več noče poznati.

Peter se je z ženo preselil v Paris. Dve leti si je zaman prizadeval, da bi s slikarstvom uspel. Živeli so le od tega, kar je zaslužila žena s tem, da je bila spet model drugim, srečnejšim slikarjem. Peter je bil preponosen, da bi brata prosil pomoči, toda njegova žena mu je pisala. Hčerka se ji je smilila, ker so dejansko trpeli lakoto. Williams ji je odpisal, da je Peter prostovoljno izbral svojo usodo, zato naj on in njegova družina tudi nosijo njene posledice. Kmalu za tem je Peter umrl. Od tedaj ne vemo ničesar več o njegovi ženi in hčerki. Marga bi bila torej ena izmed obeh dedinj.

Williams je imel tudi starejšo sestro. Zdi se, da je bratu zamerila krutost, s katero je postopal s Petrovo družino. Zato ga je leta 1909 pustila in izginila neznanu kam. Gassmann je izvedel, da se je leta 1911 v Chicagu spoznala z nekim uradnikom Wernerjem in se z njim poročila. Dobila je hčerko Liliano. Tudi njo je zadela nesreča. Mož ji je umrl za vnetjem možganske mrene. Obupana je pisala bogatemu bratu. Tudi njej je odklonil vsakršno pomoč. Njeno pismo bratu je bilo napisano 18. septembra 1918.

V oporoki zapuščča Williams skoraj vso svojo lastnino obema nečakinjama, seveda če bi upoštevale njegove pogoje. Gassmann se je pri nekem psihiatru že informiral, če bi se ravno zaradi njih oporoka lahko ovrгла. Toda izjavil je, da se v tem primeru ne da ničesar ukreniti. Ko je Williams pisal oporoko, je bil pri popolni normalni zavesti. Tudi de Huentas trdi, da je bil milijonar duševno zdrav, kar je naravno, saj je njemu samemu volil mili-

jon dolarjev in dosmrtno brezplačno bivanje v njegovem gradu.

— Ali si ga vprašal, kako je Williams umrl?

— Sem. Toda iz njega nisem mogel izvleči nobenih važnih podrobnosti. Vztrajal je pri svoji prvotni trditvi. Očital sem mu, zakaj ni privedel s seboj vsaj kapitana Scotta in telegrafista, ker sta kot pričji podpisala oporoko. Rekel je, da mu ni prišlo na misel. Končno s tem ni še nič zamujenega. Sodnik bo gotovo primerjal pisavo in podpise v oporoki, saj mora biti med dokumenti v zapuščini nešteto listin z Williamsovimi, Scottovimi in de Huentasovimi podpisi.

— In jaz moram na okrevanje! je zagodrnjal Bert obupan.

Harry je dva zaupnika poslal iskat kapitana Scotta, telegrafista in moštvo jahte Tornado, ki so izginili v Santiagu de Cuba. Neki dobri francoski agenciji je poveril nalogo, naj najde Tamaro in njeno hčerko Margo. Sam se je pa podal na sled za Liliano Werner. V vseh večjih francoskih in ameriških listih je naročil objavo pozivov, naj se dedinji javita.

Gospod King je odpotoval v gore v okrevališče, odkoder je nestržno sledil vsem Harryjevim podvigom. Gospod de Huentas se je še pred objavo oporoke naselil v Williamsovem gradu ob morskí obali. Stari čuvaj je bil že pred leti umrl, zato je bilo v gradu in parku vse zapuščeno. De Huentas je najel četo dekoraterjev, delavcev in vrtnarjev. Sprejel je številne služabnike in pričel „živeti“. Postal je navdušen gost vseh newyorških nočnih lokalov in širokogruden dobrotnik lahkih deklic. S strastjo se je predajal hazardnim igram.

Gospod King je izračunal, da mora biti de Huentas petdeset let star. Zanimalo ga je, kako dolgo bo trajalo, da bo milijon dolarjev skopnel.